Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 59 (13548) | 1974 оной мартын 12, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АРАДАЙ АЖАХЫН 1974 ОНОЙ ТҮСЭБЫЕ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД ДҮҮРГЭХЭ ТАЛААР РОССИН ФЕДЕРАЦИИН АЖАЛШАДАЙ АБАҺАН

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Россин Федерациин ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын төлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ ажаллажа байна.

Манай ороной хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, эб найрамдалай программа бэелүүлхэ талаар партиин Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой ба КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь сусашагүй ба үрэ ехэтэй ажал ябуулгые совет хүнүүд сэдьхэлэй гүн гүнзэгыгөөр хананжа, хизааргүй ехээр дэмжэнэ.

Манай ороной арадуудай аха дүү бүлэ соо Россин Федерациин ажалшад коммунизм байгуулгын бүхы участкануудта үнгэрhэн 1973 ондо ажалай шэнэ амжалтануудые туйлаhан байна. РСФСР-эй национальна доход түсэбэр хараалагдаhан 6 процентын орондо, 8,3 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд продукци худалдаанда үгэхэ ба шухала олонхи зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэбые урид дүүргэбэ. Промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээн жэлэй түсэбэй ёhоор 6 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёhoo. 7,3 процентэ хүргэгдөө. Промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба олзо доход оруулха социалис уялган үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Жэлэй ажалай hүүлээр ба культура ажахын талаар хэдэ-хэдэн шухала хэмжээнүүд абтан...

Хүдөө ажахын ажалшад мүн лэ ехэ амжалта туйлаhан байна. 76 миллионhоо дээшэ гектар тарилгын талмайн гектар бүрихээ 16,8 центнер ороохо таряан абтаа. Бүхы ороохо таряанай хэмжээн 129 шахуу миллион тонно болоо.

Капитальна барилгын талаар хараалагдаhан ябуулга программа бэелүүлэгдээ. 1973 ондо 54,5 миллиард түхэригэй гол фондонууд ашаглалгада гаргагдаа. 1972 онойхиhоо 7 процентээр ехэ болоно. Промышленна 200-haa дээшэ томо предприятинууд ашаглалгада, тэрэ тоодо промышленностиин хүнгэн ба эдеэ хоолой үйлэдбэриин олон шэнэ предприяти оролсоно. Байра 60,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдажа, 6,6 миллион хүн зоной байрын байдал hайжаруулгын арга олгоо.

Түмэр замай, автомобильна, гол мүрэнөөр ба далайн транспортын ажалшад 1973 оной түсэб болон социалис уялгануудаа дүүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй Центральна Комитедэй партэ, совет арадта хандаhан Хандалгые, 1974 ондо бүхэсоюзна социалис мүрысөөе дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые Россин Федерациин ажалшад ажалай, политическэ ехэ дэбжэлтээр угтаhан байна. Юрэдөө табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые ажалай шэнэ амжалтануудаар алдаршуулха гэhэн партиин уряада харюу болгон, Россин Федерациин ажалшад 1974 ондо иимэ социалис уялгануудые абана.

Промышленность — продукци худалдаанда үгэхэ ба хэрэгсэлнүүдэй гол шухала олонхи зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, даалгабаринhаа гадуур 2,5 миллиард түхэригhөө бага бэшэ продукци нэмэжэ гаргаха. Тиигээд байбал, 1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй талаар КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдhээ гарhан, 1974 оной үйлэдбэриин хэмжээн хангагдаха юм. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар жэлэй даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, тэрэнэйнгээ ашаар үйлэдбэриин ниитэ ургалтые 86 процентhээ бага бэшээр туйлаха. Продукциин өөрынь үные хямдаруулха ба олзо доход оруулха жэлэй түсэбые 260 миллион түхэригөөр үлүүлэн дүүргэхэ талаар хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ.

Жэлэй түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилхэ гэбэл: 304 мянган тонно шэрэм, 363 мянган тонно булад, 271 мянган тонно хара металлай прокат, 33 мянган тонно булад сорго, 333 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 10 мянган тонно синтетическэ каучук, 127 мянган тонно цемент, 28 мянган тонно саарha; 8 миллион тонно нүүрhэ, 2,7 миллион тонно нефть, 2,8 миллиард кубометр газ абаха; 8500 автомобиль, 800 мянган подшипник, металл нэхэдэг 200 станок, электронно аргаар тоо бодоходог «Электроника» гэжэ 300 машина бүтээн гаргаха.

Жэлэй түсэбhөө гадуур 2 миллион түхэригэй запчасть бүтээжэ, хүдөө ажахыда эльгээхэ, ногооной гурил гаргадаг түхеэрэлгэнүүдэй бүтээлгэ хоёр дахин дээшэлүүлхэ. Түсэбhөө гадуур 820 мянган тонно торф малтан абаха ба 700 мянган тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилхэ.

Хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ ба 600 миллионhоо бага бэшэ түхэригэй тиимэ эд хэрэгсэл түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилхэ, тэрэ тоодо 8,6 миллион дүрбэлжэн метр бүд, 100 мянган паар гутал, 4 миллион түхэригэй оёмол хубсаhа, 400 мянган тонно сагаан эдеэ, 150 мянган тонно мяха, 43 мянган тонно малай тоho, 10 мянган тонно колбасна зүйл, эрхим сортын 200 мянган тонно гурил, загаhанай мяхаар хэгдэhэн 118 мянган тонно эдеэ хоол, шаажан ба шэлээр хэгдэhэн 4,3 миллион түхэригэй сортовой амhарта, 7,5 мянган мотоцикл ба мотороллер, 7 миллион түхэригэй мебель.

3 мянган цех, участок, үйлэдбэриин газар комплексээр оньhожоруулха ба автоматизацилха, оньhожоруулагдаhан ба автомат аргада оруулагдаhан 7 мянган лини хэрэглэхэ, 2,5 мянган шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэ, прибор болон аппарат бүтээн гаргаха, прокат гаргаха, ашаг үрэ ехэтэй 70 шэнэ арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар гүрэнэй түсэб соо хараалагдаhан даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ. Шэнэ машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудай гол түхэлые болзорhоо урид бэлдэжэ, олоор бүтээжэ эхилхэ. Промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилжэ байhан продукциинь шанарые горитойгоор hайжаруулжа, үргэн хэрэглэлэй эд бараанай ассортимент шэнэлэн hайжаруулха. Материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые hайнаар ашагладаг боложо, бүтээгдэдэг продукцида гаргашалагдадаг материалые саашадаа бага болгон, 350 мянган тоннохоо бага бэшэ хара ба үнгэтэ металл, 4,5 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 2 миллион тонно условно түлишэ, 300 мянган тонно цемент, 200 мянган кубометр модо арьбалха.

Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшад 1974 ондо ороохо таряа хуряалгаяа 130 миллион тоннодо хүргэжэ, гүрэндэ 51 миллион тонно таряа, 10 миллион тоннохоо бага бэшэ хартаабха, 6,4 миллион тонно овощ худалдаха гэhэн уялга абана. Саахарна свёклын ургаса 32 миллион тоннодо хүргэжэ, гүрэндэ худалдалгые 30 миллион тоннодо хүргэхэ. 3,7 миллион тонно наран сэсэг суглуулжа, гүрэндэ 3,1 миллион тонно худалдаха.

660 мянган гектарта уhалууриин түхеэрэлгэнүүдые, 340 мянган гектар намаг газар хатааха түхеэрэлгэнүүдые бариха, 1.540 мянган гектар талмайда культуртехническэ хүдэлмэри хэжэ дүүргэхэ. 440 мянган гектар талмай дээрэ уhалагдадаг, hайжаруулагдаhан бэлшээри байгуулха. Колхоз, совхозуудай 3,5 миллион гектар газарай хүрьhэндэ избёосхо ба гипсэ оруулан шанаржуулха.

Гүрэндэ 8,3 миллион тонно мал ба шубуу, 30,5 миллион тонно hү, 17,5 миллиард үндэгэ, 234 мянган тонно ноохо худалдаха.

Түмэр замай транспортаар түсэбhөө гадуур 9,5 миллион тонно ашаа шэрэхэ, ашаа нэмэжэ шэрэхын тула сүүдхэ бүридэ 5,9 мянган вагон сүлөөлжэ үгэхэ. Ниитын хэрэглэмжын автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ жэлэй түсэбые 36,7 миллион тонноор, гол мүрэнэй транспортаар—4,2 миллион тонноор, автомобильно транспортын ашаанай эрьесые—359 миллион тонно-километрээр, гол мүрэнэй транспортда—3 миллиард тонно-километрээр үлүүлэн дүүргэхэ. Граждан авиационно предприятинуудай жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхэ. Ниитын хэрэглэмжын хатуу хушалтатай автомобильна харгынуудые 13 мянган километрээр hунааха, автомобильна 515 километр харгы түсэбhөө гадуур заhабарилха.

Телевизионно дам саашань дамжуулгын хүсэ ехэтэй 10 станци, «Орбита» системын дамжуулга тодон абадаг 6 станци, 45 мянган айл ба гэр байрануудта радио-дамжуулга, 40 мянган номертой автомат телефонно станцинуудые түсэбhөө гадуур ашаглалгада оруулха.

Барилгын талаар — капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэ зөөри ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, барилгын объектнүүдые ашаглалгада үгэхэ болзор түргэдхэхэ, ашаглалгада үгтэхэ барилганuудта мүнгэ зөөри суглуулан гаргашалха ба материально-техническэ хэрэгсэл зүбөөр ашаглалга, болзор соогоо дүүргэгдэдэггүй барилгын хэмжээе бага болгохо ябадал хангаха. Декабриин 30 болотор подрядна хүдэлмэриин жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхэ. Ажалай бүтээсые 6,6 процентээр дээшэлүүлжэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үные саашадань хямдаруулха ябадал туйлаха; барилга дээрэ хэрэглэгдэдэг гол машинануудай хүдэлмэриин сагые дунда зэргээр 5 процентээр дээшэлүүлхэ; цемент, хэрэгсэлэй модо, металл 1 процентhээ бага бэшээр тогтоогдоhон даабариhaa гадуур арьбалха ябадал туйлаха.

Хараалагдаhан болзор соонь, болзорhоонь урид ашаглалгада оруулагдаха гэбэл:

Сургутска ба Рефтинскэ ГРЭС-үүдтэ, Каргалинска, Ленинградска, Новосибирскэ ТЭЦ-үүдтэ дүн хамта 770 мянган киловатт хүсэтэй турбогенераторнууд; Ириклинскэ ГРЭС — Магнитогорск, Примориин ГРЭС — Хабаровск, Урда Сахалинай ГРЭС — Холмск, Армавир — Тверская гэдэг электро-дамжуулгын лининүүд;

Череповецкэ металлургическа заводто «2.000» гэжэ стан, Новолипецкэ металлургическа заводто жэлдээ 4 миллион тонно булад хайлуулха хүсэтэй, Баруун Сибиириин металлургическа заводто жэлдээ 3 миллион тонно булад хайлуулха хүсэтэй кислородно-конверторнэ цехүүдэй түрүүшын ээлжээнүүд; Березниковско 1.800 мянган тонно калийна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ калийна гурбадахи комбинадай хоёрдохи ээлжээн; Новомосковско химическэ комбинадта аммиак, аммиагай селитрэ, hулашаг азотно кислота үйлэдбэрилхэ хүсэнүүд; Новгородско химическэ комбинадта, Кингисеппскэ «Фосфорит» гэжэ комбинадта синтетическэ аммиак үйлэдбэрилхэ хүсэнүүд;

Тульска областьдохи шулуу нүүрhэ малтан абаха 8/9-дэхи Зүүн-Грызловско, Кемеровскэ областиин 2-дохи Бирюлинскэ шахтанууд, энэ областиин Новоколбинско разряд; Саратовска областиин «Большевик» гэжэ заводто 600 мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэ хүсэнүүд;

244 километр утатай түмэр замай шэнэ лининүүд, 417 километр утатай хоёрдохи замууд, 454 километр утатай түмэр замай лининүүд электрижүүлэгдэхэ;

9 миллионhоо үлүү хэhэг трикожат хубсаhан, 404 миллион дүрбэлжэн децимстр булгайр, халаанай турша соо 251 мянган тонно мяха, сүүдхэдээ 41 мянган центнер саахарай свёкло, халаан бүхэндэ 782 тонно hү үйлэдбэрилэн буйлуулха хүсэнүүд ашаглалгада үгтэхэ; утаhа ээрэдэг 138 мянган ээрсэг, бүд нэхэдэг 3.793 станок тодхогдон табигдаха;

промышленна үндэhэ hуури дээрэ мал ажалай продукцинуудые үйлэдбэрилхэ ехэ бүлэг барилганууд, үндэгэ, мяха үгэхэ шэглэлтэй шубуунай фабриканууд, элеваторнууд, сүүдхэдээ 8.580 тонно холимол тэжээл буйлуулха предприятинууд, тээрмэнүүд, хүрпээгэй заводууд;

капитальна барилгада гүрэнэй hомолhон мүнгөөр, гэр бариха кооперативуудай мүнгөөр 53,6 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 714 мянган хүнэй hууритай юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд, 76 мянган хүнэй hууритай техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд, hургуулида ороодүй үхибүүдэй 200 мянган хүнэй hууритай эмхи зургаанууд, 28 мянган оро дэбдихэртэй больницанууд, халаанай турша соо 53 мянган хүнэй бэеэ үзүүлхэ аргатай поликлиникэнүүд баригдаха, уhанай 2.730 километр утатай, 1.192 километр утатай канализационно сорго татагдаха, 2,23 миллион гэр байрада газ оруулагдаха; жэлдээ 35 миллион түхэригэй аша туhа хүргэхэ ажаhуудал хангалгын байшангууд болон бусад барилганууд ашаглалгада оруулагдаха.

Розничо худалдаа наймаанай түсэб болзорhоо урид дүүргэгдэжэ, түсэбhөө гадуур 315 миллион түхэригэй эд бараа, тэрэ тоодо гүрэнэй худалдаа наймаанай эмхинүүд — 275 миллион түхэригэй, эд хэрэглэгшэдэй кооперацинууд 40 миллион түхэригэй эд бараа түсэбhөө гадуур хүн зондо худалдаха байна. Худалдаа наймаанай түрүү арга онолнуудые үргэнөөр хүгжөөhэнэй ашаар хүн зониие хангалгаяа hайжаруулха, гүрэнэй наймаанда шэнэ арга хэрэглэн, эд бараа худалдалгын хэмжээн — 38 процентдэ, кооперативна худалдаа наймаанай хэмжээн розничо наймаанай 47,5 процентдэ хүргэхэ шухала.

Хүн зоной ажаhуудал хангалгын хэмжээе hайжаруулха түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэжэ, дабариhaa гадуур 24 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ. Захилнуудай шанарыень hайжаруулха, дүүргэлгын болзор хорооходо, хүн зоной ажаhуудал хангалгын арга онолнуудые үргэдхэхэ; хото городуудые, hуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо. Байрын гэрнүүдые заhабарилха түсэб болзорhоонь урид, декабриин 28-да дүүргэхэ.

Арадай гэгээрэлэй, дээдэ hургуулиин, соёлой ба элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда оролгые 1975 ондо түгэсхэхын тула hурагшадые hурган хүмүүжүүлгын шанарые саашадань hайжаруулхые, hуралсалай бүхы арга нүхэсэлнүүдээр залуушуулые хүреэлхые, полиграфическа промышленностиин предприятинуудта hургуулиин учебнигүүдые хэблэлгээ hуралсалай шэнэ жэлэй урда болзорhоонь урид, июниин 15-да дүүргэхые;

театрнуудай ба концертнэ эмхинүүдэй ажал ябуулга hайжаруулхые, ажалшадай уран бэлиг шадабари али бүхы талаарнь хүгжөөхые;

баталагдан абтаhан түсэбтэй жэшэбэл, промышленна предприятинуудтай хэhэн договорнуудай үндэhөөр дээдэ hургуулинуудай научно-педагогическа хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ хүдэлмэринүүдэй хэмжээе 5 процентээр дээшэлүүлхые;

олонниитын дунда физическэ культура ба спорт саашадань хүгжөөхэ хэмжээ бэелүүлхые, 7 миллионhоо үсөөн бэшэ хүнэй ГТО-гой нормо тушааха хэрэг хангахые;

промышленна предприятинуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, колхознигуудта медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ хэрэг саашадань hайжаруулхые, hэргылэмжын ба саг зуураар ажаллаха аргагүй, мүн инвалид болотороо үбдэхэ ябадалые үсөөрүүлхэ хэмжээ ябуулга үнгэргэхые, медицинын эрдэмэй туйлалта элүүрые хамгаалгада үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй үндэhөөр диспансерно адаглалга hэргылэмжын ашаг үрэ дээшэлүүлхые уялгална.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, 1974 оной түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ манай Эхэ ороной экономическа, өөрыгөө хамгаалха hүр хүсэ бэхижүүлхэ, совет хүнүүдэй байдал саашадань hайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаhан программые бодотоор бэелүүлгэдэ ехэ туhа хүргэхэбди гээд, Россин Федерациин ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедые, Совет правительствые найдуулна.

ЭДЭ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ, ХИЗААРНУУДАЙ, ОБЛАСТЬНУУДАЙ, МОСКВА БА ЛЕНИНГРАД ХОТОНУУДАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ, БАРИЛГАНУУДАЙ, КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ, КОЛЛЕКТИВҮҮДТЭ, МИНИСТЕРСТВЭНҮҮДЭЙ БОЛОН АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДТЭ, РСФСР-эй ПРОМЫШЛЕННОСТИИН, ХҮДӨӨ АЖАХЫН, БАРИЛГЫН, ТРАНСПОРТЫН БА АРАДАЙ АЖАХЫН БУСАД ҺАЛБАРИНУУДАЙ БҮХЭРОССИН ЗҮБЛӨӨНҮҮД ДЭЭРЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭЖЭ, АБТАҺАН БАЙНА.

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

...РГАН МЯХАН ТУШААГДАНА

...л Марксын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ мяха ...баха түрүүшын кварталай түсэб үлүүлэн ...бэ. Тус ажахы 715 центнер мяха гүрэндэ ту... түсэбтэй байбал, энээнээ 1432 центнертэ ...

...хозой дүй дүршэлтэй малшан Ц. Доржиев ... үхэр шахан таргалуулаад тушааба. Тэрэнэй ...hан үхэр бүхэн дунда зэргээр 339 кило... татаhан байна. Үбэлэй янгинама хүйтэнэй ...малай шэгнүүр эды шэнээндэ хүргэхэ гээшэ ... ажалай дүн болоно бшуу.

Ж. АЮШЕЕВ,
аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин зоотехник.

...ргажан.

Арба гаран жэлэй саада тээ Могсохон нютагтаа мэдээжэ трактористнар Цыден-Доржо Генинов Жигжит Лыксыков хоёрой «булад хүлэгүүдээ» орхижо, адуун hүрэг тушаажа абахадань, тэндэхи зон ехэшье гайхалсаагүй hэн. «Одоол адуушадаар хүдэлхэ хүнүүд олдобо даа» гэжэ тэндэхид хөөрэлдөө бэлэй.

Цыден-Доржо Генинов Жигжит Лыксыков хоёрой адуушанаар хүдэлжэ эхилhэнhээ хойшо Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой адуун hүрэг нилээд олошоржо, унага, даагаан гарзалаа гэжэ дуулдахаяа болёо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: адуушан Ц-Д. Генинов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦУЗ ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев мартын 10-да француз бүлэг журналистнуудтай уулзаа. Тэдэ журналистнууд Франциин хэблэлэй хүтэлбэрилхы органуудые, радио болон телевидениие түлөөлнэ.

Л. И. Брежнев Франциин Республикын президент Ж. Помпидутай болохо уулзалга тушаа хэблэлдэ мэдүүлгэ хээ, мүн корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаа.

Леонид Ильич Брежнев Франциин президенттэй болохо уулзалгаар хананги байhанаа мэдүүлээ. Ж. Помпидутай болохо энэ уулзалга үнгэрhэн гурбан жэл үлүүтэй сагай туршада табадахи уулзалга болоно гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Энэ ушар хадаа Советскэ Союз ба Франциин хоорондо харилсаа байгуулха тухай 1971 ондо Парижда баталагдаhан гол ёhонуудай үндэhөөр, мүн 1970 ондо Москвада баталагдаhан зүбшэлдөөнүүд тухай протоколой үндэhөөр бэелүүлэгдэжэ байhан совет-француз дээдэ зэргын уулзалганууд ба зүбшэлдөөнүүдэй саг үргэлжэ боложо байдаг тухай үнэмшэстэйгөөр хэлэжэ үгэнэ.

Пицундада болохо уулзалга түр зуурын байха юм. Энэ хадаа ажал хэрэгэй уулзалга болохо. Протокол тушаа ёhололдо бага саг гаргажа, ажал хэрэг тушаа хөөрэлдөөнүүдтэ эгээн ехэ анхарал хандуулха гэжэ бидэнэр президенттэй үгээ ойлголсоhон байнабди.

Президенттэй ямар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэб гэжэ таанар намhaа асууха эрхэтэйт. Энээндэтнай би иигэжэ харюусажа шадаха байнаб: бидэнэр зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдые хараалаагүйбди. Сүлөөтэйгөөр hанал бодолоо андалдажа, хөөрэлдөөндэ хабаадагша бүхэн шухала, ашатай туhатай гэжэ hанаhан асуудалнуудаа хэлсэхэ байна. Гэбэшье Советскэ Союз ба Франци хоёрой хоорондохи харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ табигдаха гэжэ найдамтайгаар хэлэжэ шадаха байнаб. Уласхоорондын байдалыешье алад гаража болохогүй. Юуб гэхэдэ, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүд хурдан түргэнөөр хүгжэнэ.

Тусхайлхада, ниитэевропын зүблөөнэй ябаса тухай асуудалнуудаар президенттэй hаналаа андалдаха байhандаа hэжэглэнэгүйб.

Энэ хадаа тон шухала асуудал мүн. Тэрэниие бидэнэр нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсээ hэмди, тиигэбэшье энэ асуудал дахинаа манай хөөрэлдөөнүүдэй темэ болохо байха. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха ябадалтай холбоотой бусад асуудалнууд табигдаха байhаниинь мэдээжэ. Экономическа асуудалнуудыешье хэлсэжэ болохобди.

Ямар асуудалнуудай гараха байhыень тоолохонь бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, президенттэй уулзаха сагай урда тээ манай хөөрэлдөөнэй бүхы асуудалнуудые уридшалан хэлэжэ шадахагүй байнаб. Урдын уулзалгануудта — Москвада, Парижда, Заславльда, Рамбуйеда — хоёр талые гү, али нэгэ талые hонирхуулдаг ямар нэгэн асуудалые али нэгэмнай сүлөөтэйгөөр табидаг hэн. Мүнөөшье тиимэ байха гэжэ hананаб.

Пицундада болохо манай хөөрэлдөөнүүд хани ёhоной, ажал хэрэгэй шэнжэтэй байха гэжэ этигэнэб.

Бэе бэетэйгээ зүбшэн хэлсэжэ байлгые ехэ удха шанартай дээрэ тоолонобди, гээд Л. И. Брежнев үгээ үргэлжэлүүлнэ. Һонирходог асуудалнуудаараа бэе бэедээ саг соонь мэдээсэл хүргэжэ байха гэжэ Советскэ Союзшье, Францишье оролдоно. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын hаяхан Парижда ошоходошье иимэ мэдээсэлээр андалдаан болоо hэн.

Таанарта, Франциин хэблэлэй түлөөлэгшэнэртэ үшөө юу хэлэхэ гээшэбиб? Мүнөөнэй үе сагта хэблэл, телевидени, радио ниитын hанал бодол бүридүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондохи хани харилсаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ түйлай ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ hайн hайхан хэрэгтэ таанад хубитаяа оруулха бэзэт гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлнэб. Танай журналистнуудай, эрхэ сүлөөдэ хамааран орохоёо хүсэнэгүйб. Зүгөөр асуудалнуудые зүбөөр, үнэн сэхээр бэшэхэ гээшэ гүрэнүүдэй хоорондохи хани харилсаае бэхижүүлгэдэ, түгшүүрил hуларуулха хэрэгтэ туhалдаг юм гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Тиигээд үнэн зүб юумые буруугаар харуулха ябадал олонниитые төөрюулдэг, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдабариие hуларуулдаг юм. Али нэгэн тодорхой хэблэл тухай эндэ хэлэхэ гэнэгүйб, зүгөөр француз хэблэлдэ бодото байдалтай холбоогүй, заншалта хани барисаатай байhан манай арадуудай сэдьхэл, hанал бодолые зүбөөр харуулдаггүй материалнууд үсөөн бэшэ толилогдодог байhаниинь гэмшэлтэй гэжэ хэлэхэ байнаб.

Иимэ ябадал ямар зорилготойгоор, хэнэй аша туhада хэгдэдэг бэ гэжэ эндэ зүбшэн хэлсэhэнэй хэрэггүй. Тиигэбэшье буруу мэдээсэл Францитай манай хани харилсаае тодорхойлдог гол ёhонуудтай таарахагүй байна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ байнаб.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев ФРГ-гэй министр Э. Бартай уулзаа

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев 1974 оной мартын 9-дэ ФРГ-гэй федеральна министр Э. Бартай уулзаа.

СССР ФРГ хоёрой хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлhэн, тэрэшэлэн уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнуудаар hанал бодолоо мэдэлсэhэн байна.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАҺАА МОРДОО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев Советскэ Союзда ерээд байhан Франциин Республикын Президент Ж. Помпидутай уулзахын тула Сочиин район ошохоёо мартын 10-да Москваhаа мордоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Советскэ Союзhаа Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшанар А. М. Александров, А. И. Блатов гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта мордолсоо.

Нүхэр Л. И. Брежневые Внуковска аэродром дээрэhээ нүхэд А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, В. В. Кузнецов, Г. С. Павлов, К. В. Русаков, Г. Э. Цуканов, К. У. Черненко, Н. А. Шелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат С. К. Цвигун, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша В. А. Голиков үдэшэбэ.

Франциhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Ж. Вимон үдэшэлсөө.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев Франциин Республикын Президент Ж. Помпидутай уулзахын тула мартын 10-да Адлер ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневые аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, Грузиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Щеварднадзе, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе, Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Д. Джавахишвили, партиин Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь С. Ф. Медунов, Краснодарска крайгүйсэдкомой Түрүүлэгшэ Г. П. Разумовский, Грузиин компартиин Абхазай обкомой нэгэдэхи секретарь В. О. Кобахия, Абхазай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. В. Шинкуба, Абхазай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ш. М. Татарашвили, Грузиин ССР-эй Краснодарска хизаарай, Абхазай АССР-эй партийна, соведүүдэй ба гүрэнэй эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд халуунаар угтаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Советскэ Союзhаа Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшанар А. М. Александров, А. И. Блатов гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта ерэлсэбэ.

Городуудай улад зон, Хара далайн эрье шадархи элүүржүүлгын газарнуудта амаржа байhан хүнүүд Л. И. Брежневэй «Адлер» гэжэ аэродромhоо Пицунда ошохо замдань тон баяртайгаар амаршалан үдэшөө.

(ТАСС).

КОЛЛЕКТИВ БҮХЭНЭЙ ХУУЛИ ЁҺО

Гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ коллектив бүхэнэй хуулита хэрэг гэжэ тоологдоно. Хуулиие хүн бүхэн, коллектив бүхэн нангин ёһоор сахиха болоно. Баталан абтаһан хуули дахин зүбшэн хэлсэгдэдэггүй, заатагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой гээшэ.

Арадай ажахые, тэрэнэй һалбаринуудые, предприятинуудые хүгжөөхэ хараа зорилгонууд уридшалан зүбшэн хэлсэгдэдэг, совет экономикые түсэбэй ёһоор, тааруу зохидоор хүгжөөхэ эрилтэтэй зэргэсүүлэн харагдажа үзэгдэдэг. Түсэб зохёохо хэрэгтэ предприятинуудай коллективүүд хабаадалсадаг, ажаглалта һанамжануудаа оруулдаг. Арга боломжонууд харагдажа үзэгдөөд, экономико хүгжөөхэ холын хараата эрилтэ, зорилгонууд элирүүлэгдээд, хожомынь түсэб зохёогдон абтана. Баталан абтаһанай һүүлээр лэ тэрэ бүхы коллективүүдэй заатагүй дүүргэхэ хуули ёһон болоно ха юм.

Промышленна олон коллективүүд гүрэнэй түсэб һара, квартал, жэл бүхэндэ дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгые өөһэдынгөө нангин уялга гэжэ тоолоод, энэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа, арга боломжонуудаа зорюулна гээшэ. Тэдэнэр түсэбөө жэгдэ һайнаар дүүргэхэ эрхэ байдал олгоно, тиигэжэ арадай ажахын һалбаринуудые хэрэгтэй зэргын продукцяар саг соонь хангана.

Манай Железнодорожно район хүгжэнги промышленностьтай гэжэ мэдээжэ. Районой предприятинууд ороной экономико хүгжөөлгэдэ шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые — самолёт, приборнуудые, автоматизациин хэрэгсэлнүүдые бүтээнэ, локомотив, вагонуудые заһабарилна, ондоошье продукци бүтээнэ. Арадай ажахын элдэб ашаа зөөхэ хэрэгтэ түмэр замай транспорт онсо һуури эзэлнэ. Тиимэһээ гүрэнэй түсэбые һара, квартал бүхэндэ дүүргэхэ гээшэ ехэ шухала юм. Түсэбэй саг соогоо дүүргэгдэжэ, үлүүлэн дүүргэгдэжэ байхада, арадай ажахын ондоо олон һалбаринууд хэрэгтэй зэргын зүйлнүүдээр хангагдажа байха ушартай.

Районоймнай ажалшад энэ нангин уялгаяа дүүргэхэ гэжэ бага бэшэ оролдолго гаргана. Олонхи коллективүүд гүрэнэй түсэбые һара, квартал жэл бүхэндэ дүүргэдэг. Энээнэй ашаар манай район промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха 1973 оной түсэб болзорһоонь урид, декабриин 29-дэ дүүргээд, даабариһаа гадуур 6,8 миллион түхэригэй продукци худалдаа. Ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн, түсэбһөө гадуур 1,9 миллион түхэригэй олзо доход оруулагдаһан байна. Эд бараанай эрьесын түсэб, арад зоной үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ, гэр байра ашаглалгада тушааха даабари үлүүлэн дүүргэгдэ. Үйлэдбэриие техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлһэнэй, нарижуулан һайжаруулһанай ашаар жэл соо 7,4 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаһан байна.

Түрүү олон коллектив, нэрлэбэл, авиационно, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор», киномеханическа заводуудай коллективүүд жэлэй туршада жэгдэ һайнаар гараа. Прибор бүтээлгын заводой коллективэй ажал хэрэг тушаа онсо тогтомоор гэжэ һанагдана. Коллектив табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабариие һара, квартал бүхэндэ үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдоо. Прибор бүтээгшэд ганса районой дотороо шалгараа бэшэ, город соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябаа. Коллектив жэлэй I-дэхи, II-дохи, IV-дэхи кварталай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр түрүү һуури эзэлжэ, партиин Улаан-Үдын горкомой ба горсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн III кварталай үрэ дүнгөөр 2-дохи һууряда гараа.

Эбтэй эетэй энэ коллектив түсэб дүүргэлтые гүрэнэй шанга гурим болгонхой юм. Түсэбөө һара, квартал бүхэндэ заатагүй дүүргэхын түлөө оролдоно. Дүүргэжэ шадаһаншье. Түсэбөө заатагүй дүүргэхэ гурим ямар аргаар бэелүүлэгдэнэб гэхэдэ, хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Социалис мүрысөөн хадаа заводой экономико хүгжөөлгын, коллективэй хамтын ажабайдалай, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажал хэрэгэй нэгэ таһаршагүй хуби болоо.

Мүрысөөндэ заводой бүхы шахуу хүдэлмэришэд оролсонхой, олонхи инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэл, ажалайнь бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мүрысөөнэй үүргэ сэгнэшэгүй ехэ юм. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэри нарижуулха, ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ гэһэн тэмсэл үнэхөөрөө бүхы коллективэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй хэрэг болонхой.

Заводой хүдэлмэришэд өөһэдын социалис уялга абана. Цех, участогууд хоорондоо мүрысэнэ. Социалис мүрысөөнэй үрэ дүн үдэр бүхэндэ согсологдожо, халаанай үрэ дүнгөөр ямар участок, цехэй түрүүлжэ гараһаниинь үглөөдэрынь бүхы коллективтэ мэдээжэ болоодхино.

Ганса нёдондо жэлэй туршада заводой промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 24 процентээр дээшэлээ. Энэ ургалтын 74 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаа. 1972 онойхитой сасуулхада, ажалай бүтээсэ 13 процентээр дээшэлһэн байна. Мүн үлүү гаргаша ехээр хэхэ ушар усадхагдаа. Ажалай журам һайжаруулагдаа. Коллектив продукциингаа шанар һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Энэнь ашаг үрэеэ харуулба. Заводой бүтээдэг гурбан түхэлэй электродвигательнүүдтэ эрхим шанарай Гүрэнэй тэмдэг олгогдоһон байна.

Гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, заводые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, мүн коллективэй социальна хүгжэлтын холын хараата түсэб бэелүүлхэ талаар хэгдэдэг ажал, коллективэй ябуулдаг тэмсэл, социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудал заводой партийна организациин саг үргэлжын анхаралда абтанхай юм.

Промышленна бүхы предприятинуудай коллективүүдэй түсэбөө дүүргэхэ арга боломжоёо хэрэглээ һаань, гээгдэлдэ ороһон коллективүүдэй тоо тон үсөөн байха һэн. Теэд бүхы коллективүүд гүрэнэй, ажалай журам нарииар сахинагүй, түсэбөө заатагүй дүүргэхын түлөө оролдоногүй. Энэ ушарһаа зарим предприятинууд продукци бүтээн гаргаха, худалдаха түсэбөө дүүргэнэгүй, тэдэнэй продукци хэрэглэдэг бусад предприяти, организацинуудай хүдэлмэридэ горитой һаад ушаруулна.

Жэшээ болгон, Улаан-Үдын хирпиисын завод, «Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат, уран бүтээлнүүдэй ба сувенирнүүдэй фабрика абажа болохо. Эдэ предприятинууд жэгдэ һайнаар хүдэлнэгүй, гүрэнэй түсэб дүүргэнэгүй, шухала хэрэгтэй продукци дутуу үгэнэ. Тэдэнэй алдуу дутагдалнуудай шалтагаан юуб гэхэдэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай организацинууд эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ёһотой һайнаар ябуулха, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэриие нарижуулха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулнагүй.

Иимэ ушарһаа предприятинуудай арга боломжонууд хэрэглэгдэнэгүй. Ажалай журамшье һула. Энэ тэрэ дутагдал шалтагаанһаа боложо, түхеэрэлгэ, механизмууд муугаар хэрэглэгдэнэ,

«Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинадта ганса нёдондо жэлэй туршада хүдэлмэриин 1904 хүнэй үдэр миин гээгдэһэн байна. Комбинадай продукци худалдаха түсэбөө, миин 93 процент дүүргэһэниинь гайхалтай бэшэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 93,3 процент дүүргэгдээ, продукциин өөрынь үнэ сэн дээшэлүүлэгдээ.

Гээгдэжэ ябаһан эдэ коллективүүд урданай алдуу дутагдалнуудһаа ёһотой тобшолол хээгүй гэхээр, 1973 оной хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые элирүүлжэ, дутагдалнуудаа усадхаха тушаа хэмжээ абаагүй. Тииһээр байтарнь январь һара үнгэршөө. Һарын үрэ дүн тэдэнэй хуушан янзаараа ажаллажа байһые элирүүлнэ. Хирпиисын заводой коллектив продукци худалдаха январиин даабариие миин 67,6 процент, үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат — 42,8 процент, уран бүтээлтэй ба сувенирнүүдэй фабрика оройдоо 31,5 процент дүүргэһэн байна, февраль соошье мүртэй хубилалта болоогүй.

Табан жэлэй түсэбые бүхы дээрэнь дүүргэхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай болохо энэ жэлдэ хуушан янзаараа ажаллажа огто болохогүй гэжэ ... хэ хэрэгтэй. Бүхы ко... тивүүд, нэн түрүүн ... жэ ябаһан коллек... урдын алдуу дутагд... һаа тобшолол хэжэ, ... нээ усадхаха хэмжэ... ёһотой болоно. Үйлэд... арга боломжонуудые, ... дэлмэришэдэйшье ... үүсхэлые гүрэнэй ... дүүргэхэ хэрэгтэ зор... хань ехэ шухала. ... приятинуудай хүтэлбэ... шэд, партийна, профс... организацинууд ажалай ... хидхэл һайжаруулха, ... бэхижүүлхэ, гүрэнэй ... бые заатагүй дүүргэх... хүдэлмэришэн бүхэнэй ... дохоор ниитэ-полити... хүдэлмэри ябуулха ... тай болоно.

Табан жэлэй дүрб... жэлэй түсэбые дү... үлүүлэн дүүргэхын ... оролдохоор, энэ хэрэгт... хы хүсэ шадалаа зор... ажаллахаар хүдэлм... дые хүмүүжүүлхэ, ... хэ хэрэгтэй. Парти... партида, совет арад... даһан Хандалга д... КПСС-эй ЦК, СССР-эй ... нистрнүүдэй Совет, В... болон ВЛКСМ-эй ЦК ... тоол соогоо 1973 оной ... бые уридшалан дүүр... түлөө социалис мү... үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ... заана.

Районоймнай хүдэл... шэд парти, правител... гаа тогтоолдо харюу ... гон, 1974 ондо ... шэнэ амжалта түйла... рилго урдаа табяа.

Г. КРАСН...
партиин Улаан-Үд... Железнодорожно рай... мой промышленно-тр... спортын таһагые даа...

ЕХЭ БОРДОШЫН ЭЗЭН

КОММУНИСТ тухай хөөрөөн

ҺҮНИИН шүүдэрэй тоо томшогүй олон дуһалнууд ургамал ногоон дээгүүр үглөөнэй наранда ялбажа, жэжэхэн үлхөө сэлсэгэрхэн һубһахан мэтээр талын сэсэг, набшын шэмэг зүүдхэлынь болон харагдана... Үнгэрһэн зунай иимэ нэгэ һайхан үглөөгүүр бүдүүн буурал мори эмээллэжэ унаһан хүн Ехэ Бордошын талада, үндэр үдхэнөөр ургаһан ногоотой сабшалангай дундуур зурыгша нариихан зүргөөр шогшуулһаар дүтэлжэ ерэбэ.

Энэмнай манай нютагай суута хонишон Яньков Илларион Иванович байгаа. Тэрэниие хараха янзада саанаһаа үлүү хүдэлсэгүй, түбшэн даруу янзын, дунда зэргын газарлиг хүдэр бэетэй, ёһотойл ажалша нүхэр ха даа гэжэ танихашьегүй хүнэй ойлгохоор һэн. Элдин һайхан зунай иимэ үглөөгүүр, энэ уужам талада нютагайнгаа эрхим хонишонтой уулзажа, эльгэлэн һуужа хөөрэлдэхэ гээшэ ёһотойл баярламаар ааб даа.

— Зай, энэ талын сабшалан харыш даа! — гээд нүхэрни эхилбэ. — Дүрбэ-табан жэлэй саада тээ орхигдоһон тарялан залуур болоһон, эгээл үрэжэлгүй шулуутай муу газар гээд, сабшалан, бэлшээришье бэшэ болошонхой байгаа һааб даа. Миил шортоо хабтайжа хэбтэдэг һэмнай, Мүнөө харыш, ногоониинь ямар һайханаар мэлмэрэн долгилжо байна гээшэб! Нютагаймнай сабшаланшадай үнэн зүрхэнһөө һайнаар оролдоһоной ашаар энэ зуугаад гектар газарнай ёһотой һайн эзэтэй, үрэжэлтэй газар болгогдобо. Энэ сабшалангһаа хуряагдаһан шэмэтэй һайхан үбһөөр хэды зуун хонид ондо ороноб, хэды ехэ мяха, һү, нооһон абтана гээшэб! Эндэһээ адагынь мянга гаран центнер һайн шанартай үбһэн абтажа болохо бшуу. Үнэндөө хадаа муу газар гэжэ байдаггүй, харин муу эзэн гэжэ байдаг ха юм. Газартаа хабар, намарынь наг шэбхэ ехээр гаргажа, һайнаар үтэгжүүлээд, уһалаад байгаа һаамнай, ашаяа харюулхал даа, — гэжэ тэрэ хөөрөө бэлэй.

Тэрэ гэһээр олон һара үнгэрбэ. Үбэлэй тэн, үүри һарын хүйтэн түлэг оронхой, үдэшэ үглөөниинь сагаан тооһон жабар оршон тойрониие манатуулна. Түрүү хонишон нүхэр Янъковой отарада ерэжэ харахада, зун — намарай үедэ һайн бэлшээридэ адуулагдажа, яһала һайнаар хүшэлһэн хонидынь хүбхылдэн, тобир тарганаа табяагүй ябанад, Февраль һарын өхеэр түл абажа эхилхээр искусственна үрэжүүлгэ хэгдэһэн юм. Энэ жэлдэ нютагай хуушанай механизаторнуудай нэгэн Даша-Цырен Будаев һамгантаяа энэ отарада хүдэлхөөэ ерэнхэй. Эндэ мүнөө 527 эхэ хонид харууһалагдана. Бүри халуун намар байхаһаа эхилээд, үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ, хонидойнгоо түл абалгада бүхы хэрэгтэй юумэеэ жэншэдгүй түхеэрээ һэн.

Тээмэндэ үнгэрһэн ажахынгаа хонишодой зүблөөн дээрэ партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга зүбшэн хэлсэхэ үедэ Илларион Яньков иигэжэ хэлээ бэлэй.

— Мүнөө хаа хаанагүй колхоз, совхозуудай ажалшад, малшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа, шэнэ хүсэтэйгөөр хүдэлжэ байна. Үнеэн бүриһөө үдэртөө пүүд һү һааха, шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1000 граммаар нэмээхэ, хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн уг зорилго урдаа табяад, малшаднай үнэн шударгыгаар оролдоно гээшэ. Манайшье бригадын хонишод миин һуунагүй, баһал хонин бүри һөө заабол хурьга абажа, түлжүүлхэ гэһэн уялга абанхайбди. Тэрэнээ үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди.

Энэ отарада 1970 ондо шэнэ хурьгалха түлгэ хонид суглуулагдаа юм. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 92 хурьган түлжүүлэгдэһэн байна. Урзанда жэлдэ зуунһаа — 94, харин шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ, нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга эндэхи хонишод түлжүүлжэ шадаа. Энэ үедэ эхэһээ һалгаахадаа хурьгадайнгаа толгой бүриин амидын шэгнүүрые 26 килограмм болгоо һэн. Нооһо хайшалжа абаха уялгаяашье эдэ жэлнүүдтэ ходо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Түрүүшын жэлдэ хонин бүриһөө 3,2 килограмм, тэрэнэй удаа 3,18 килограмм нооһо хайшалаа.

Байгша ондо тэдэнь дүрбэдэхеэ хурьгалба. Эндэхи хонишод хурьга абалгые «амиды сэсэгүүдые суглуулга», харин нооһо хайшалгые «сагаан алтанай ургаса абалга» гэжэ нэрлэдэг заншалтай. Эдэ хоёр ехэ хуряалгые һайнаар үнгэргэжэ, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые ажалай һайн амжалтануудаар түгэсхэхын тула мүнөөнһөө оролдонод. Урзанда нүхэр Яньковой отарын хонидто нютагаймнай модошо дархашуул шэнэ хашаа барижа үгөө. Энэнь досоогоо дулаан, һаруул байхаһаа гадна, хүнүүдэй ажаллахадашье зохид уужам юм. Ехэнүүд сонхотой тула наранай гэрэлээр таһалдадаггүй, зайн галай гэрэл оруулагданхай. Нарай хурьгад дулаан һаруул байрада дуратай гэдэг тон зүб ха юм.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ Илларион Иванович өөрөө ходо ажаллажа, хонидтоо эдюулхэ һайн шанартай үбһэ, зелёнко ехээр хуряажа абадаг заншалтай. Звенообгоо өөрөө толгойлжо ябадаг тула нютагайнгаа наһатайшуулые болон багашуулые эмхидхээд, үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг. Жэшээнь, урзанда тэрэ 727 центнер һайн шанартай үбһэ һүрилжэ абаад, тэрэнэйнгээ 149 центнерые ондоо бригадын хонишодто үгэжэ туһалаа. Харин мүнөө жэлдэ 613 центнер һайхан үбһэ һүрилжэ абанхай аад, тэрэнһээ 109 центнерые хүршэ отарадаа үгөө. Тэрэнһээ гадна, хуряаһан зелёнкоһоо баһал тэжээлээр дутамаг хонишодто хубаалдадаг заншалтай. Мүнөө жэлдэ 366 центнер зелёнкотой. Хаанахи, ямар газарай һүрииe хэзээ, али сагта задалжа хонидто болон хурьгадта үгэхэдэ болохоб гэжэ һайнаар түсэблөөд ябадаг заншалтай. «Өөрын хэһэн ажал үнэтэй» гэжэ һайн ойлгоно бшуу.

Халуун намарһаа эхилээд тарянай һайхан һолоомо хонидойнгоо байрын газаа заатагүй зөөжэ абахаһаа гадна, хонид малай гэшхэжэ үрихэгүйн тула һайнаар хорёолдог. Тэрэниие үбэлдөө һайхан үбһэнтэй холижо хонидтоо үгэхэдэнь, баһал үбһэ, зелёнкодонь ехэл алмалта боложо үгэнэ. Таряа талханай зүйл һаань, бүришье гамтайгаар гаргашалдаг. Гансашье ороохо газарта адхадаггүй, модоор дархалһан хобоо, тэбшэ соо тэрэнээ хэжэ эдюулнэ. Илларион Иванович хонин ажалда хүдэлжэ эхилһээр арбан гурбадахи жэлээ ябана. Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдтэ али олон тухашархашье, баясахашье саг дайралдаа даа. Зарим жэлдэ үбэлдөө хүнэй дутахада, бүхы отара хонидоо гансааран харахашье баатай бологдоо. Хабарай хагсуу үедэшье, зунай халуундашье, хура бороо соошье ниитынгээ алтан зөөри — хонин һүрэгые нэгэшье үдэрэй туршада орхёогүй. Үдэр, һара, жэл бүри оролдожол ябана. Тэрэнэй нэгэшье минии хооһоор нюргаа үргэлөөд ябахые харахагүйш. Нэгэн гэбэл, морёо тэргэдэ хүллэнхэй түлеэ ашаад ябаха, үгышье хадаа үбһэ, һолоомо зөөжэ ябаха. Заримдаа яагаад эдэ бүхы ажалаа хүшэ хүрэнэ, үрдинэ гээшэб гэжэ гайхахаар. Хэды сагтаа унтадаг, хэзээ амардаг юм гээд бодохош. Эдэ бүгэдые эблүүлээд, нэгэтэ сэхэ руунь асуугаад туршаа һэм. Тиихэдэмни тэрэ иигэжэ урдаһаам энеэгээ бэлэй:

— Ажал хэжэ ябаһан хүн хаанаһаньшье газардаагүй юм. Иигэжэ ябахадаа эсэһэн, үбгэрһэнөөшье, уйдаһан, гашуудаһанаашье мэдэхэгүйш.

Нүхэр Яньков 1969 ондо арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ ошожо, тэрэнэй бронзо медальда хүртөө. Багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ба «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медальнууд болон һаяшаг Ажалай Улаан Тугай орден Илларион Ивановичай үбсүүе шэмэглэбэ.

Илларион Яньковтоной бүлэ баян бардам ажаһуудаг. «Ажалша хүнэй амбаар дүүрэн» гэдэгэй ёһоор энэ бүлын гэшүүн бүхэн ажал хэхэ айхабтар дуратай юм. Илларионой хани нүхэр Мария Владимировна жэл бүри совхозойнгоо огородто хүдэлхэдөө, баһал һайн амжалтатай байдаг. Надежда басаганиинь юһэдэхи, Иван — 8-дахида, Володя — 3-дахи классуудта һурана. Надя, Иван, Володя гурбан зунайнгаа амаралтын үедэ абатаяа хамта тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада бүхэли зундаа ажаллалсадаг. Иигэжэ ниитынгээ алтан зөөриин ёһотой эзэн ябаха гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг.

Ц. НАЙДАНОВ.
Захааминай аймагай Михайловкын совхозой хүдэлмэрилэгшэ.

Баргажанай аймагай Уланай колхозой ахалагша хонишон Павел Тыхеевич Бубеев үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьга абажа, аймаг соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэн юм. Мүнөө нүхэр Бубеевэй адуулдаг хонидынь һаял хурьгалжа эхилэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Т. Бубеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

Алас-Дурна зүгэй залуушуулай ажабайдал, ажал хүдэлмэри, амаралта тухай, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабаринуудые дүүргэлгэдэ энэ районой хүбүүд, басагадай ямар туһа хүргэжэ байһан тухай эдэ материалнууд хөөрэнэ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРИ БА ШЭНЖЭЛГЭ

ВЛАДИВОСТОК. «Түсэбтэ табан жэлдэ — габшагай ажал, мэргэжэл шадабари, шэнжэлгэ!» гэһэн уряа доро Примориин хүбүүд, басагад ажаһууна, ажаллана, — гэжэ ВЛКСМ-эй крайкомой нэгэдэхи секретарь Е. Иноземцев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула залуушуулые элсүүлэн хабаадуулха эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэреэ саашадань улам һайжаруулха гээшэ түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ бэелүүлхэ гол зорилгомнай болоно гэбэ. Мэргэжэл шадабаряа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар хизаарай комсомолшууд, залуушуул бага гаргашатай, эрхим шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэхэ. Түсэбһөө гадуур 15 миллион түхэригэй элдэб продукци үгэжэ шадахабди гэжэ залуу ажалшад тоолон гаргаа. Олзоборилгын ба транспортна суднануудай комсомол-залуушуулай экипажнууд, горнягуудай, модошодой, машина бүтээгшэдэй бригаданууд, колхоз, совхозуудай ажалшад алмалта арьбалалтын 20 миллион түхэриг комсомолой жасада оруулхаар хараална.

Примори — бүхэсоюзна габшагай барилгануудай хизаар. Комсомолшууд болон залуушуул шэн габьяатайгаар ажаллажа, Примориин ГРЭС-эй хоёрдохи турбиные, Ново-Спасска цементын заводой цехүүдые болзорһоонь урид ашаглалгада оруулха, барайгар тариха талмайнуудые уһалха юм. Мал ажал, шубуу үсхэбэрилгые саашадань хүгжөөхэ, хүдөө ажахын техникэ заһабарилгын шанар һайжаруулха зэргэтэй барилгануудые ашаглалгада оруулха хэрэгые залуушуул шефтээ абанхай.

ЗАЛУУ МОРЯГУУДАЙ АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГА

«Саша Кондратьев» гэжэ теплоходой экипаж Алас-Дурнын далайн пароходствын комсомол-залуушуулай 50 экипажай дундахи эгээл эрхимүүдэй нэгэн юм. Табан жэлэй турша соо теплоходой экипаж 185 мянган тонно ашаа зөөжэ, 2 миллионһоо дээшэ түхэригэй ашаг олзо Эхэ орондоо оруулаа.

1974 ондо энэ экипаж угтамжын түсэб абаа. Оньһон техникээ шадамар һайнаар ашаглаһанай, доторойнгоо бүхы арга нөөсэнүүдые хэрэглэһэнэй ашаар, хараалагдаһанда орходоо 95 мянган түхэригөөр ехэ ашаг олзо оруулха гэжэ шиидээ.

ТАБИН ГАБШАГАЙ БАРИЛГА

ХАБАРОВСК. «50 габшагай барилга — Приамуриин 170 мянган хүнһөө бүридэһэн комсомолой отрядай түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бэелүүлхэ гол зорилго болоо» — гэжэ ВЛКСМ-эй Хабаровска крайкомой нэгэдэхи секретарь А. Латышев ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. — Амарай целлюлоз-картоной комбинадай хоёрдохи ээлжээн — бүхэсоюзна комсомолой барилга болоно. Комбинадай баригдажа байһан Амурск хотодо юрэнхыдөө залуушуул ажаһууна, ажаллана.

Уссуриин тайга соо баригдажа байһан гурбан ехэ леспромхоз мүн лэ бүхэсоюзна габшагай барилганууд болоно. Эдэ предприятинууд жэл бүри 1 миллион үлүүтэй кубометр эрхим шанартай модо оронойнгоо шэнэ барилгануудта, харин гүрэнүүдтэ эльгээхэ.

Эдир наһатанай хото — Комсомольск шадар, Амар мүрэн дээрэ баригдажа байгаа хүүргэ — түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ Приамуриин комсомолшуудай бэелүүлхэ габшагай ажал болоно.

Хүдөө ажахын гол шухала барилгануудта эдэбхитэйгээр хабаадаха байһанаа хизаарай залуушуул һайн ойлгоно. Мелиоративна хүдэлмэридэ эдэнэр олоороо хабаадана. Энэ табан жэлэй туршада 100 мянган гектарай һөөг бургааһан сэбэрлэгдэхэ, намагтай газар хатаагдаха. Ерэхэ зундаа 5 мянган хүнһөө бүридэһэн студентнэрэй бригаданууд тэндэ ажаллаха.

Эдэ үдэрнүүдтэ комсомол-залуушуулай 1700 бригада ВЛКСМ-эй XVII съездын, комсомолдо В. И. Ленинэй нэрын олгогдоһоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай.

ПРИХАНКАЙН САБШАЛАНГАЙ БААТАРНУУД

Залуу коммунист Сергей Борисов Хабаровска хизаарай «Краснореченский» совхоздо түрүүлэн Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звено 1700 тонно эрхим шанартай үбһэ хуряаһан байгаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 3 дахин шахуу ехэ. Тиигэжэ ниитын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээ.

ЭВМ СЕЙСМОЛОГУУДТА ТУҺАЛНА

ЮЖНО - САХАЛИНСК. СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнын научна түбэй Сахалинай нэгэдхэгдэмэл институдай сейсмическэ шэнжэлгэнүүдые хэдэг таһагай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Юрий Будянскида физико-математикын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ олгогдобо. Дүрбэхэн жэлэй урда Ленинградай университедэй физическэ факультет дүүргэһэн залуу мэргэжэлтын ажабайдалда энэнь ехэ ушар удхатай.

Приборнуудаар бэшэгдэн абтаһан, тэһэрэлгын долгиной элшэ хүсые шэнжэлгэ хэхын тула сейсмологууд хэрэглэдэг юм. Теэд бэшэгдэн абтаһан мэдээнүүдые тайлбарилхын тула ехэ саг хэрэгтэй болодог байна. Электронно-тоолон тодорхойлолгын машинаар энэ хүдэлмэри бүтээжэ болохогүй гү гэһэн асуудал шиидхэхэ зорилго Сахалинай залуу эрдэмтэ урдаа табяа һэн. Мүнөө энэ хүдэлмэреэ дүүргээ.

Юрий Будянский Сахалинай нэгэдхэгдэмэл институдай залуу эрдэмтэдэй Советэй түрүүлэгшээр һунтагданхай.

ҺУРАГША БАСАГАНДА МЕДАЛЬ БАРЮУЛАГДАБА

17-той Таня Райнинада «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаль баярай оршон байдалда барюулагдаба. Таня Валдгеймскэ дунда һургуулиин юһэдэхи класста һурадаг юм. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ хүдөө ажахы хүгжөөлгөөр ехэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө эдир басаган правительствын үндэр дээдэ шагналда хүртэбэ.

Валдгеймскэ һургуулида һурагшадай үйлэдбэриин бригадын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо 20 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо мянга гаран хүбүүд басагад эндэ ажалай дүршэл олоһон байна. Эдэнэй олонхинь нютагайнгаа колхозой фермэнүүдтэ, тарялан дээрэ ажаллажа байһаар, Мүнөө Таня Райнинагай хүтэлбэрилдэг бригада 100 хүнһөө бүридэнэ. Үхибүүд агротехникын хэшээлнүүдтэ ябадаг, хүдөө ажахын машинануудые шудалдаг юм. Бригадын гэшүүд 150 гектар газартай. Нёдондо эдэнэр ороохото ургамалнуудые, хартаабха, овощ тарижа, баян ургаса хуряагаа һэн.

Тиин үндэр ургаса ургуулһанай, ажалаа һайнаар эмхидхэһэнэй, ехэшүүлдэ туһа хүргэһэнэй түлөө Биробиджанай һурагша басаган иимэ үндэр шагналда хүртөө бшуу.

ҺОЛИРЫЕ АДАГЛАН ШЭНЖЭЛЭЭ

УССУРИЙСК. Залуу эрдэмтэд Владимир Голубев, Александр Мажуга Когоутека гэдэг һолирой ниидэлгые адаглан шэнжэлһэн байна. Эдэнэр СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнын научна түбэй Нара адаглан шэнжэлдэг Уссуриин станцида хүдэлдэг юм.

Залуу шэнжэлэгшэд даб дээрэхи дүнгүүдые согсолоо: һолирой ниидэлгын 150 зураг буулгажа абаа. Хүдэлмэриингөө дүнгүүдые СССР-эй Наукануудай академиин астрономическа советдэ дамжуулаад, тэдэнь Киевтэ тунхаглагдаһан байна.

Когоутека гэдэг һолир харагдахаяа болёо. Һаяар шэнэ һолир — Энке манай газар дэлхэйдэ дүтэлхэ, 3—4 жэлэй турша соо нэгэ дахин энэ һолирые адаглажа болохо. Тиихэдэнь Энке гэдэг һолирой ниидэлгые адаглан шэнжэлжэ эхилхэ.

(ТАСС).

МАЛАЙ ҺУБАЙРАЛГА... ТЭМСЭХЭ

Үнеэдые искусственна... үрэжүүлхэдэ, тугал о... тадаг, малай үүлтэр һ... даг байна гэжэ түрүү ... дай дүй дүршэл г... Жэшээлхэдэ, үнгэрэгша ... Кабанскын совхозой ... үрэжүүлэгшэд З. П. ... зуун үнеэн бүхэнһөө ... К. И. Попов — 124 ту... һан байна. Республи... тор зуун үнеэн бүриһөө ... 120 хүрэтэр тугалнуу... һан үрэжүүлэгшэдэй ... обог дурдабал олон.

Малаа искусственна ... үрэжүүлхэ хэрэгтэ ... колхоз, совхозууд ... жэлнүүдтэ анхаралаа ... хандуулдаг болоо. ... 1970 ондо республи... 59 мянган үнеэн эн... аргаар үрэжүүлэгдэһэ... гаа һаа, үнгэрэгшэ жэл... тоо 76,2 мянганда ... байна. Гэбэшье энэмнай ... һанаһанда хүрэмэ ... шадаагүй. Ороондо ... бүхы үнеэдэй 55,8 пр... лэ искусственна арга... жүүлэгдээ ха юм.

Энэл шалтагаанһаа ... үнеэд олоороо һубайрна... лай үүлтэр хүсэд һайн ... гүй бшуу. Республики... хынуудта зуун үнеэн б... дунда зэргээр 70 тугал... таа. Тиимэһээ зуун ... үнеэн бүхэн түл үгөөгү... лоно. Тиихэдэ Хэжэнгэ... магта 100 үнеэн бүри... тугал абтаһан байна. Ю... хэдэ, үнеэдэйнгээ о... 39 процентые эндэ и... венна аргаар үрэ... байха юм.

Искусственна арга... үрэжүүлгэдэ хүсэд анх... хандуулдаггүй ажах... ашаг шэмэ багатай ... жэжэ бухануудые ... миин табижархина. ... хэдэ, Баргажанай ай... Уланай колхоздо ... классай оройдоол гурб... ха бии. Бэшэ бухану... нютагай холимол мал... Бухануд мууса харуу... дана, эдеэлүүлэгдэнэ. ... ственна аргаар үрэжүү... жэ абтаһан үүлтэртэ ... шарагуудые ашаг шэм... тай, жэжэ бухын ... үрэжүүлнэ. Иигэжэ ... ашаг шэмэ доошолно, ... соо жэжэ мал олошор...

Зарим колхоз, совхо... хүтэлбэрилэгшэд, мэрг... искусственна аргаар ма... жүүлхэ хэрэгые хэр... гүй. Юуб гэхэдэ, бай... январь һарада искус... аргаар үрэжүүлэгдэһэн ... тоо нёдондо жэлэйхи... гуур байна. Захаамин... магта энэ түрүү арга... жүүлэгдэһэн үнеэдэй ... варьда оройдоол — 28,... жэнгэдэ — 40, Зэдэдэ ... Хоридо 55 процент ... байха юм. Энэ юу ха... үгэнэб гэхэдэ, зарим ... хынуудай бухануудаа ... һула табижа байһые ... нэ.

Ажахынуудай хүтэл... шэд, мэргэжэлтэд мал... кусственна аргаар үрэ... хэрэгтэ мүнөөнһөө анх... хандуулха зэргэтэй.

И. БОЧКАР...
Гүрэнэй ...
племпредпр...
зоот...

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦУЗ ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

(Түгэсхэл. Эхинииь 1-дэхи нюурта)

...эн жэлдэ Советскэ Союз ...Франци хоёрой хоорондо ...дипломатическа харилсаанай ...ийгуулагдаһаар 50 жэлэй ...ойн эгэлэгдэхэ байна гээд, Л. И. Брежнев саашань хэлэбэ. Энэ сагай туршада манай оронуудай хоорондо харилсаанай түүхын бага бэшэ дүршэл — һайншье, ...шье дүршэл гэжэ хэлэ... байнаб — олдоо. Тэд... хүндэ, шэрүүн сагта... СССР-эй ба Франциин ...удай талархал хуби... ...гүй байһан юм. Совет ... француз арад тушаа ...дэмүүшэ ёһоной гүн ...элээр хододоо нэбтэ... ...н байгаа, мүн француз ... совет хүнүүдтэ ... сэдьхэлээр хандадаг ... гэжэ би мэдэнэб.

Манай партиин политика ... тэрэнэй арадта ... хүнүүдэй һайн сэдьхэ... хандалгые, этигэл най... ...рние улам бэхижүүлхэ, ...жуулхэ гэһэн хэрэг... ...шэглүүлэгдэнхэй юм. ...һээ француз талаһаа... харюугүй иимэ этигэл ...дабарние хүлеэхэ эрхэ... ...ди.

Саашань Л. И. Брежнев ...хоорондын зарим асуу... ...уд тушаа тогтоо. Евро... хэрэг тушаа хэлэхэ зуу... ...һүүлэй гурба-дүрбэн жэ... ...туршада Европын гүрэ... ...дэй хоорондо харилсаа ...хэ хэрэгтэ горитойхон ...лта туйлагдаа, гээд тэ... ...лэбэ. Энэ хэрэгтэ ФРГ-... Советскэ Союзай, Поль... ..., ГДР-эй, Чехослова... ...баталһан договорнууд ...үүргэ дүүргэбэ. ГДР ба ФРГ хоёрой хоорондо саг ...ижын албанай түлөө... ...нүүдээрээ андалдаа хэ... ...тухай һаяхан болоһон ...е һайшаан угтабабди Л. И. Брежнев хэлэбэ. ...хоёр орон ООН-до абтан... ФРГ Европын хэдэ хэ... социалис оронуудтай ...дипломатическа харилсаа ...улаа. Эдэ бүгэдэ Евро... ...н түгшүүрил һулаарууһ... ...туһалана, эб найрамдал ...үүлхэ, арадуудай ...гүй байдал хангаха хэ... харюусана.

...Мүнөөдэр таанарта хэлэхэ ...мни энэл ха даа. Манай энэ уулзалгые, мүн Франциин президенттэй болохо хөөрэлдөөнүүдые, тэрэшэлэн эдэ хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр бэелүүлэгдэхэ алхамуудые зүбөөр харуулха бэзэт гэжэ найданаб.

Саашань Л. И. Брежнев корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаа.

АСУУДАЛ («Юманите» газетэ): президент Помпидутай уулзалгын урда тээ бэстнай ямар гээшэб?

ХАРЮУ: Һайн. Президенттэй уулзаха дуратайб. Энэ хадаа хани ёһоной, ашатай туһатай хөөрэлдөөн болохо гэжэ этигэнэб.

АСУУДАЛ: (Франс Пресс агентство): Г-н Генеральна секретарь, Европодохи түгшүүрилэй һуладалга бага зэргэ удаараа гэжэ тоолохо гүт, али тэрэ хадаа урдынхидаал адляар үргэлжэлжэ байна гү? Ниитэевропын зүблөөнэй ябаса тухай Та юун гэжэ бодонот?

ХАРЮУ: Түгшүүрилэй һуладалга удаараа гэжэ хэлэжэ болохогүй ха. Зүгөөр Женевэдэхи зүблөөн дээрэ олон ушарта шухала бэшэ аад, зүблөөнэй гол асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалда һаад хэдэг олон юумэнүүд бии болоо гэжэ мэдэрхээр бэлэн байнаб. Тиимэ юумэн үнэндөө бии.

Тиибэшье зүблөөнэй хүдэлмэриин гол, тон шухала шэглэлынь һэжэг түрүүлнэгүй. Энэ ушар тон шухала. Энэ зүблөөн тушаа өөрынгөө һанал бодолнуудые президент Помпиду бидэ хоёр нэгэнтэ бэшэ хэлээ һэмди. Манай һанал бодолой гол удхань танда мэдээжэ байгаа ёһотой. Зүблөөн өөрынгөө хүдэлмэриие үшөө 1972 ондо амжалтатайгаар дүүргэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр тэрэ сагта хэлэдэг һэмди. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ мүнөө шэнэ түлхисэ үзүүлхэ хэрэгтэй гэжэ би найданаб.

АСУУДАЛ («Фигаро» газетэ): Г-н Генеральна секретарь, совет байдалые Франциин хэблэлэй зүгһөө зүб бэшээр харуулдаг тухай хэлэхэдээ, Та «Солженицынэй хэрэг» тухай бодомжолоогүй гүт?

ХАРЮУ: Үгы, бодомжолоогүйб. Бусад олон асуудалнууд зүб бэшээр харуулагдаһан байха, заримдаа тиимэ асуудалнууд Совет орондо харша компаниин шэнжэтэй болодог һэн. Тэдэ мэдэнэгүйб, ямар ушарһаа тиигэдэг байгаа юм.

АСУУДАЛ («Юманите» газетэ): Нүхэр Генеральна секретарь, Советскэ Союз — энэ хадаа «булюу ехэ гүрэн» гэжэ баруун зүгтэ бэшэдэг. Энээн тушаа юун гэжэ һананат?

ХАРЮУ: Тиимэ, энээн тухай би мэдэнэб. Тэд юун гэжэ хэлэлтэйб? СССР, үнэхөөрөө, газарайшье талаар, хүн зонойнгоошье талаар ехэ орон. Зүгөөр «булюу ехэ гүрэн» гэжэ хэн нэгэн хэлэһэн байна. Тэд «булюу ехэ гүрэн» гэһэн үгэ ямар удхатай юм гэжэ таанар тайлбарилжа шадаха гээшэ гүт. Минии һанахада, энэ үгэ Хитадта гараһан шэнги. Хитад мүн лэ ехэ гүрэн, хүн зонойнгоо талаар Советскэ Союзые горитойхоноор үлүүлдэгшье юм. Тиимэһээ Хитад хадаа мүн лэ «булюу ехэ гүрэн» гэжэ хэлэжэ болохо гээшэ гү? Хариин хэблэлдэ һанааһаа абтаһан олон юумэ бэшэдэг. Урдань ямар нэгэн «хизаарлагданги эрхэ сүлөө» гэжэ шууяатайгаар бэшэдэг һэн, мүнөө «булюу ехэ гүрэн» тухай бэшэнэ, һүүлээрнь үшөө нэгэ юумэ һанагдажа болохо ха юм. Таанар дүршэлтэй журналистнууд байһан тула даа заримдаа хэблэлдэ гарадаг иимэ компаниинуудай удхые ойлгоно ёһотойт гэжэ би һананаб.

Али нэгэн хүнэй һанаашалаашье һаань, Советскэ Союзые мүнөө байһанһаань бага болгожо шадахагүйш. Хэрбээ иимэ ехэ газартай, олон хүн зонтой гүрэн «булюу ехэ гүрэн» болодог һаань, — энээн тушаа би юун гэжэ хэлэхэ гээшэбиб? Энэ үгэдэ дуратай хүнүүд тиигэжэ нэрлэжэ байг лэ. Зүгөөр «булюу ехэ гүрэн» гэһэн үгэ, энэ үгэдэ оруулхаар һэдэдэг удхань манай партиин бэелүүлдэг, манай гүрэнэй бэелүүлдэг политикада оройдоо хабаадахагүй юм. Энэ ойлгосотой бэзэ даа.

АСУУДАЛ («Европа-1» гэжэ радио дамжуулдаг компани): Танай гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын Дамаск ба Каир ошоһые хараада абаагүй һаа, Дүтын Зүүн зүгэй байдалые запаруулан шиидхэлгэһээ Советскэ Союз зарим тэды зайсаа гэжэ һанахаар болоно.

ХАРЮУ: Тиигэжэ даб дээрэл һанахаар байжа магад. Дүтын Зүүн зүг тушаа хандуулдаг анхаралаа минута зуурашье һулааруулаагүй байхабди, араб гүрэнүүдэй зүб зүйтэй эрилтэнүүдые хамгаалхаяа хэзээшье болёогүйбди, болихошьегүйбди. Танай хэлээшэ — халирхай ойлгомжо болоно гэжэ дабтан хэлэхэ байнаб.

АСУУДАЛ («Насьон» газетэ): Франци Европодо үүргэеэ дүүргэжэ шадаха гэжэ тоолоно гүт. Баруун Европын «булюу ехэ гүрэн» гэжэ тоолоно гүт, г-н Генеральна секретарь?

ХАРЮУ: Энэтнай ямар нэгэн шэнэ зүйл болоно. Франци тушаа хэлэбэл, тэрэниие «булюу ехэ гүрэн» гэжэ би хэзээшье нэрлээгүй байхаб, тиигэбэшье Францийе хүгжэнги экономикотой, соёлтой, эрдэм наукатай томо гүрэн гэжэ, Европодо Франци элитэ мэдээжэ һуури эзэлнэ, уласхоорондын байдалда үргэнөөр хабаадана, Европын хэрэгүүдтэ эдэбхитэй үүргэ дүүргэнэ гэжэ хододоо тусхайлан тэмдэглэдэг байгааб. Тиигэжэ нэгэнтэ бэшэ тусхайлан тэмдэглэһэн байхаб.

Европын гүрэн бүхэн — бага гү, али ехэшье һаа — уласхоорондын ажабайдалда адли эрхэтэйгээр хабаадажа шадаха гэһэн хараа бодол бидэнэр баримталдагбди.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Хельсинкидэхи уулзалгын үеэр Европын гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай гол ёһонууд болохотойгоор хараалагдаһан байгаа. Мүнөө Женевэдэ хүдэлмэрилжэ байгаа комиссинуудай уялгань юу болоноб гэхэдэ, урда тээнь зүбшэлэгдэһэнэй ёһоор, энээндэ хабаатай һайн документнүүдые бэлдэхэ шухала байна. Тиимэ документнүүдтэ эгээн дээдэ тушаалтад гар табиха ёһотой гэжэ тоолодог байһыемнай мэдэнэт.

АСУУДАЛ («Франс Суар» газетэ): Баруун Европын юһэн орон бүхы дэлхэйн хэрэгүүдтэ ямар нэгэн үүргэ дүүргэхэ гэжэ Советскэ Союз тоолоно гү? Тусхайлан хэлэбэл, эдэ «юһэн» хамгаалгын түсэбэй талаар тиимэ үүргэ дүүргэжэ шадаха гү?

ХАРЮУ: Эдэнэй ямар үүргэ дүүргэхэ тухай мүнөө хэлэхэмни бэрхэтэй байна. Гэхэ зуура, тусгаар бүлэглэлнүүдэй бии бололгые буруушаадаг тухайдаа Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ элирхэйлэн хэлэһэн байха гэжэ һануулхые хүсэнэб, хүндэтэ господанууд. Энэ хадаа Советскэ Союзай тон эли, тодорхой политика болоно. Мүнөөшье иимэ хараа бодол бидэ баримталнабди. «Юһэн гүрэн» гү, али «Европын экономическа нүхэсэл» гэдэг бодото дээрээ бии болонхой гээд хэлэдэг байгаабди. Бусад гүрэнүүдтэй харилсаагаа тус нүхэсэлэй ямар гуримаар бэелүүлхыень харана бэзэбди. Энэнь ерээдүйдэ харагдаха байха.

АСУУДАЛ («Экспресс» журнал): Советскэ Союз Хитад хоёрой хоорондын харилсаае саашаданъ һайжаруулха ямар арга боломжонууд бии гээшэб?

ХАРЮУ: Мүнөөнэймнай харилсаанай ямар байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Гүрэнэй талаар абабал харилсаамнай юрэнхыдөө бараг. Хитадтай харилсаагаа һайжаруулхые хүсэнэбди гэжэ би, манай оронние хүтэлбэрилдэг бусад нүхэд нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байха. Хитадай талаһаал дулдыдаха болонхой.

АСУУДАЛ (Франс Пресс агентство): Европын «юһэн гүрэн» Дүтын Зүүн зүгэй асуудал зүбшэлхэ Женевскэ конференци дээрэ тодорхой үүргэ дүүргэжэ шадаха гээд тоолоно гүт, г-н Генеральна секретарь?

ХАРЮУ: Энэ асуудалаар «юһэн гүрэнэй» ямар бодолтой байһан тухайдань хэлэхэ бэрхэтэй байна. Тиимэһээ «юһэн гүрэнэй» өөһэдынь харюусаагүй асуудалда мүнөө Танда харюусажа шадахагүй байнаб.

Гэхэ зуура, манай һанамжын ёһоор, энэ нютагай бүхы гүрэнүүдтэ шухала, үнэн зүб эб найрамдалай Дүтын Зүүн зүгтэ тогтоогдохые гүрэн бүхэн хүсэхэ ёһотой болоно гэжэ нэмээн хэлэжэ шадаха байнаб. Энэ шухала асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ гүрэн бүхэн, тэрэ тоодо Баруун Европын юһэн ороншье зохихо хубитаяа ябашье оруулхань шухала гээд тоолонобди. Юундэб гэхэдэ, манай бүхы дэлхэйдэ амгалан байдал хэрэгтэй ха юм.

АСУУДАЛ («Фигаро» газетэ): Г-н Генеральна секретарь, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөн тушаа Франциин баримталдаг политикые ямаар сэгнэнэт?

ХАРЮУ: Түрүүлэн г-н Помпидутай хөөрэлдэхыемни зүбшөөгыт. Зүблөөн тухай асуудалаар али алиндамнай таарамжатай аргануудые олодог лэ байгаабди. Тиимэһээ энээн тухайда уридшалан хэлэхые хүсэхэгүй байнаб. Уулзалгын һүүлээр энэ асуудалда бүри дэлгэрэнгы харюу үгэжэ болохо гээд һананаб.

АСУУДАЛ («Европа-1» гэдэг радио-дамжуулгын компани): Г-н Генеральна секретарь, США-тай баталһан хэлсээн хадаа, бусад оронуудтай зүбшэлэлгэнүүдые хэнгүй, шиидхэбэри абажа боломоор хамтааран зонхилолгын ямар нэгэ хэрэг бэшэ гэжэ, Президент Помпидутай олон дахин хөөрэлдэхэ үедөө, мүн г-н Громыкын адли тушаалтай хүнтээ уулзалгануудые хэхэ үедэнь Франциин хүтэлбэрилэгшэдые этигүүлжэ шадаабди гэһэн мэдэрэл сэдьхэлдэтнай түрэнэ гээшэ гү?

ХАРЮУ: Америкын Холбоото Штадуудта ошоод бусахадаа, Парижда түр зуура тогтожо, Рамбуйедэ Президент Помпидутай уулзажа хөөрэлдэһэмни мэдээжэ ааб даа. Тэндэ энэл асуудалаар хөөрэлдөөн болоо һэн. Хөөрэлдөөнэй үедэ һанаһанаа хэлэһэн байхаб, тиимэһээ г-н Помпиду минии хэлээшые зүбөөр ойлгоһон байха гээд һананаб.

АСУУДАЛ («Юманите» газетын ахамад редактор): Франко-совет харилсаа холбоон мүнөөнэйхиһөө улам түргөөр хүгжэжэ шадаха гээд тоолоно гүт?

ХАРЮУ: Баталһан хэлсээнүүдээ хоёр тала гол түлэб бэелүүлжэ байна гэжэ хэлээ һэм. Тиигэбэшье энэмнай бүхы арга боломжонуудаа хэрэглээбди гэһэн удхатай бэшэ ааб даа. Тэрэнэй үндэһөөр манай худалдаа наймаанай хүгжэжэ байһан совет-француз хэлсээнэй болзор мүнөө дүүрэхэ тээшээ болоо.

Энэ асуудалаар шэнэ хөөрэлдөөнүүдые, тодорхой, бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхээр саг тулажа ерээд байна гэжэ һананаб. Тиимэ хөөрэлдөө хэхээр бэлэмди.

Франци ба Советскэ Союзай хоорондохи хани ёһоной харилсаае хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ уулзалгада хабаадаһан француз журналистнууд ехэ туһа хүргэхэ байха гээд нүхэр Л. И. Брежнев этигэжэ байһанаа түгэсхэлдөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ШУЛУУН НҮҮРЬЭНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ, ПАРТИИНА, СОВЕТ, ПРОФСОЮЗАЙ БА КОМСОМОЛОЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэб ба абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ:

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Ержин Михаил Степановичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Ноурай шахтын мастер.

Псканкий Григорий Семёновичые — «Востсибуголь» комбинадай Бага-Холбоолжоной разрезэй экскаваторай машинист.

Тодоренко Евгений Фёдоровичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын участогай начальник.

Хохлин Геннадий Анатольевичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэн.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Бальжиев Бальжинима Санжиевичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэн.

Калёных Григорий Ильичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын малталгын машинанууд машинист.

Макаров Владимир Петровичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэн.

Малыгин Пётр Алексеевичые — «Востсибуголь» комбинадай Гусиноозёрскын автобазын жолоошон.

Федянин Владимир Алексеевичые — «Востсибуголь» комбинадай Бага-Холбоолжоной разрезэй участогай начальник.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Горлов Василий Михайловичые — КПСС-эй Сэлэнгын райкомой секретарь.

Очиров Доржо Занаевичые — «Востсибуголь» комбинадай Бага-Холбоолжоной разрезэй экскаваторай машинистын туһалагша.

Попов Семен Ефимовичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэн.

Серова — Валентина Антоновнае — «Востсибуголь» комбинадай. Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэн.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бутина Маргарита Александровнае — «Востсибуголь» комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй хангалгын управлениин таймаалагша.

Виговская Таисия Максимовнае — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын конвейерэй машинист.

Дульская Евдокия Леонтьевнае — «Востсибуголь» комбинадай Бага-Холбоолжоной разрезэй харгын монтёр.

Лауль Борис Андреевичые — «Востсибуголь» комбинадай Бага-Холбоолжоной разрезэй экскаваторай машинист.

Ринчинов Бальчин Дабаевичые — «Востсибуголь» комбинадай Галуута-Нуурай шахтын таһагай начальник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной февралиин 19.

ЭДЭБХИТЭЙ ХИНАГША

Коммунистка Зоя Константиновна Мотаева Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикада оёдолой цехэй начальнигай тушаалда хүдэлхэ зуураа, бэрхэ эмхидхэгшэ байһанаа харуулаа. Зоя Константиновнагай даадаг цехэй коллектив үйлэдбэриингээ даабари саг үргэлжэ дүүргэжэ байдаг. Энэ эхэнэр гэр бүлэтэй байбашье, үйлэдбэридөө, мүн ниитын хүдэлмэридэ саг үргэлжэ һаналаа табижа ябадаг. Зоя Константиновнагай даадаг ниитын тушаалнуудые тоолохо болоо һаа, олон. Коммунис ажалай һургуулиин пропагандист, эхэнэрэй Соведэй гэшүүн, фабрикын дэргэдэхи профсоюзай эмхиин комиссиин түрүүлэгшэ, предприятиингаа арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ, аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүн гэхэ мэтэ тушаалнууд нүхэр Мотаевада даалгагдаһанхай.

Зоя Константиновна өөрынгөө тушаалнуудта харюусалгатайгаар хандахаһаа гадна, элдэб дутуу дундануудые дары усадхахые оролдодог, Хэн нэгэнэй ажалдаа голодоһо гаргаа һаа гү, али журам эбдээ һаань, дары ажаглалта хэдэг, зүб харгы заажа үгэдэг юм.

Арадай зээри хинагшын хэхэ уялгада илангаяа анхаралтайгаар хандадаг нүхэр Мотаева хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа заатагүй дүүргэхые оролдодог.

Арадай зээридэ гамтайгаар хандаха асуудалда предприятиин коллектив ехэ анхарал хандуулжа байдаг. Түүхэй эд, материал ашаглаха талаар тусхай комисси фабрикада бии болгогдонхой. Тэрэ комиссида мэргэжэлтэд, ниитын бүхы эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, хинагшад оролсоно. Комиссиин гэшүүдэй үүсхэлээр үнгэрэгшэ жэлдэ үйлэдбэрилгэ туршалгын лаборатори байгуулагдаа. Эндэ шэнэ түхэлэй зүйлнүүд зохёогдохоһоо гадна, түүхэй эд гаргашалха нормо зохёогдоно, бүтээн гаргагдадаг продукциин ямар ашаг олзотой байһаниинь тодорхойлогдоно. Фангова цехтэ продукци бүтээн гаргаха нормо зохёогдохоһоо гадна, түүхэй эд гаргашалгые бага болгохо талаар хэмжээн абтаа. Тэрээнэй ашаар түүхэй эд гаргашалга 2 процентһээ 5 процент хүрэтэрөө доошолоо.

Урдань эсхэлгын цехэй аминдаа байһанаа оёдолой цехтэй нэгэдхэгдэжэ, экономическа талаараа ехэ ашаг олзо үгэһэн байна. Нэгэдэхээр, цехэй начальнигай, технологой, бригадирай, учетчигой тушаалнууд хороо. Хоёрдохёор, бүтээгдэһэн зүйл бүхэндэ гаргашалагдадаг түүхэй эдые хинан шалгахада таатай зохид болонхой.

Фабрикын дэргэдэхи арадай хиналтын бүлэг тусхай секцинүүдые байгуулаад, тус тустаа хэхэ уялгануудаа хубаажа абанхай. Секцинүүдэй гэшүүдэй нэгэ зариман продукциин шанар шалгаһа, нүгөөдүүлынь — түхеэрэлгэнүүдэй ямараар ашаглагдадаг, урлан нарижуулгын дурадхалнуудай үйлэдбэридэ яажа хэрэглэгдэдэг тухай һонирхожо байдаг. Секцинүүдэй зарим гэшүүд мүнгэ зөөриин, түүхэй эд, материал гэхэ мэтые алмаха асуудал шалгадаг байна. Арадай хиналтын бүлэгэй секцинүүдэй гэшүүд Михаил Кострикин, Владимир Рантаров, Анна Белокопытова, Инна Крылова болон бусад даалгагдаһан уялгануудтаа үнэн зүрхэнһөө хандадаг.

— Фабрикын арадай хиналтын бүлэгэй бэелүүлдэг хэмжээ ябуулгануудта Михаил Иванович Кострикин ехэ туһа хүргэнэ. Михаил Иванович партийна, эмхидхэлэй хүдэлмэриин ехэ дүршэлтэй байһан дээрэһээ туһатай зүбшөөл үгэжэ байдаг, — гэжэ нүхэр Мотаева хөөрэнэ.

Фабрикын арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн Зоя Константиновна эрхим ажалайнгаа түлөө аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүнээр һунгагдаа. Нүхэр Мотаева энэ уялгадаашье эдэбхи үүсхэл гаргажа байдаг. Эдэбхитэй энэ эхэнэр заседаниинуудта саг үргэлжэ байлсажа, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зүбөөр хандадаг, даалгабариинь дүүргэлсэжэ байдаг.

— Манай партийна бюрогой гэшүүн З. К. Мотаева арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшын уялгые һайнаар дүүргэжэ, этигэл найдабариемнай дахинаа харюулха байха, — гэжэ партийна бюрогой секретарь З. Полонова хөөрэнэ.

А. СУРМАЧ,
Хяагтын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

Табин жэлэй саада ...ээ Монгол ороной арад ...н үзэг бэшэг мэдэхэ...гүй, харанхы мунхаг байһан юм. Харин мүнөө ...ороной Науканудай академидэ, научна шэнжэлгын институдууд болон лабораторинуудта ...монгол эрдэмтэд шэнжэлгэнүүдые хэжэ байдаг болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэдэнэр республикынгаа арадай ажахыда ехэ туһа нэмэри хүргэхэ 300 гаран шухала научна шэнжэлэлгэнүүдые хэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МНР-ай Науканудай академиин дэргэдэхи химиин институдай туршалгын лаборатори соо.

ТАСС-ай фотохронико.

АЯЛГА

УЯНГАТА ДУУНАЙ ЭЗЭН

ҮНДЭЬЭН буряад хүгжэм прагуу гоё, уян нугархан аялга дуугаар дундаршагүй баян юм. Уянгата һайхан дуу шагнажа һууухада одоо аятай зохид, сэдьхэлдэ аргагүй хүнгэн, һаруул болодог шуу. Тиимэ дуунуудай тоодо бүгэдэнэй мэдэхэ «Сэлэнгэ» гэжэ дуун оролсоно. Аялга хухалгань сээжын оёорһоо долгисон зэдэлжэ, сэлгеэ номгон Сэлэнгэ мэтэ миралзан ошоһондол һанагдаха юм. Энэ дууе нютаг бүхэндэ, уран һайханай бүлгэм бүхэндэ урма зоригтойгоор зэдэлүүлнэ. Бэлигтэй залуу композитор Базар Цырендашиев жара гаран уянгата дуунуудые найруулһан, тэдэнэйнь олонхинь шэхэнэй шэмэг болон зэдэлһээр. Харин «Сэлэнгэ» гэжэ дууниинь онсо шалгарна.

Базар Очирович Цырендашиев Агын буряадай национальна округто 1936 ондо түрэһэн юм. Үшөө һургуулида һураха үедөө хүгжэмөөр һонирхожо, уран һайханай бүлгэмэй ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хүгжэмдэ тусгаар дуратай, бэлигтэй байһанаа харуулна. Һургуулиин хоорой кружогто дуулалсажа, буряад дуунай хухалга нугалбариие, мүн тэрэнэй нюусые тайлбарилжа эхилнэ. Буряадай мэдээжэ дуушан Бадма Балдаков тэрэ үедэ Ага ошожо. даотагдашагүй һайхан баас бүдүүн дуугаараа бүгэдэниие гайхуулшан байна. Һүбэлгэн ухаансар хүбүүн ехэтэ һонирхон шагнажа, хэзээ нэгэтэ дуушан болохые хүсэдэг бэлэй.

1952 ондо Улаан-Үдын хүгжэмэй училищада орожо, тэрэнэй дирижерско-хоровой отделениие 1956 ондо эрхим һайнаар дүүргэһэн байна. Эндэ һуража байхадаа «Агын вальс» найруулаад, 1955 ондо Шэтэдэ болоһон фестивалиин нэгэдэхи шанда хүртөө бэлэй.

Базар Цырендашиев 1968 ондо гүрэнэй Буряадай филармониин, мүн «Байгал» гэжэ дуу хатарай ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшөөр хүдэлжэ, шуран бэрхэ эмхидхэлшэ, бэлигтэй хүгжэмшэн байһанаа харуулаа бэлэй. «Байгал» ансамблиин ажал хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа, программыень саг үргэлжэ шэнэдхэн зохёожо байгаа. Ансамблиин зүжэг наадые харагшад һайшаажа, эрхим сэгнэлтэ үгэдэг бэлэй.

Залуу композитор ехэнхидээ дуунуудые бэшэнэ. Тэрэнэй найруулһан 60 гаран дуунайнь гушаадынь согсолборидо, мүн репертуарна хуудаһанда хэблэгдэжэ гараһан юм. Тиихэдэ Буряадай номой хэблэл мүнөөнэй удха шанартай болгоно гээшэ. Эдэниинь үбгэдшье, залуушуулшье сортоотой гоёор дуулахые оролдоно. Тиигээд ерэхэлээрээ, Б. Цырендашиев ямаршье һанатай хүнүүдэй сэдьхэлдэ таарама, һанал эрмэлзэлдэнь дүтэрхы дуунуудые найруулна бшуу.

Залуу композитор уянгата дуунуудаараа илангаяа алдаршаһан байна. Залуушуулай инаг дурые, мүн байгаали домоглон магтаһан дуунуудынь хүнэй сэдьхэлдэ ургы сэсэг бадаруулдаг юм. Энэ талаар «Сэлэнгэ» гэжэ дууниинь бүришье ехэ удха шанартай.

«Галхан» гэжэ вальсдань залуушуул илангаяа дуратай, Энэ дууень зүрхэ сэдьхэл уяруулмаар дуулахаһаа гадна, аятай зохидоор, одоо яаралгүйгэхөөр хатардаг заншалтай.

Тэрэшэлэн «Гуниг» гэжэ дууниинь (үгэнь Д. Улзытуевай) аман зохёолой болон мүнөөнэй дуунай аялга хүгжэмые дадхаан абаһан байна. Тиихэдэ «Согто-Хангил» гэжэ уянгата һайхан дуугаа композитор түрэл нютагтаа зорюулаа һэн. Түрэл колхоздонь зорюулагдаһан дуунай конкурс соносхогдоод, энээндэ нилээд олон хүгжэмшэд хабаадалсаа бэлэй.

Улаан-Үдэ хотодомнай зорюулагдаһан дуунууд олон Б. Цырендашиевай дуунуудай согсолбори гаргажа, уран һайханай бүлгэмэй ажал хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэһэн байна. Энэ номдонь 18 эгээ эрхим һайн дуунууд оролсоһон байха юм.

Бэлигтэй залуу хүгжэмшэн ехэнхидээ уянгата дуунуудые найруулна. Хүнэй гуниглал, һанал эрмэлзэл гэхэ мэтые гүйсэд һайнаар тайлбарилан мэдэжэ, уянгата нугархай аялга гаргажа шадана. Гадна дуунай нугалбари хухалгые бүридүүлхэдээ илангаяа шадамар бэрхэ. арадай дуунай үндэһэ һуурие жэншэдгүй һайнаар мэдэнэ. Хоёр зуу гаран буряад дуунай аялга миндаһан дээрэ бэшэжэ абаад, тэдэнээ нилээд ханамжатайгаар заһажа, мүлижэ, дуулахада бүришье уянгатай, удха түгэлдэр болгодог шуу. Тэрэнэй заһаһан хэды дуунууд хоровой бүлгэмүүдэй репертуарта ороһон байха, «Санжидма» гэжэ дууень СССР-эй арадай артист Л. Линховоин дуулажа, хаа яагуур суурхуулһан юм. Мүнөө сагай буряад хүгжэмэй хүгжэлтые һайнаар мэдэхэ байжа, урданай буряад дуунуудай аялгые шэнэлэн заһахадаа байха. Б. Цырендашиевай «Улаан-Үдэ» гэжэ дуун бусадайхидһаа ташха ондоо, буряад дуунуудые найруулхадаа ёһотой бэрхэ эзэн, уянгата аялгашан байһаниень үшөө дахин гэршэлнэ гээшэ. Эрэ хүнэй нарииаар татажа дуулахада илангаяа һүрөөтэйгөөр зэдэлжэ, зэрэлгээтэ уужам буряад тала, хоёр мүрэнэй уулзуур дээрэ мүндэлэн бодоһон ниислэл хотымнай түхэл шэнижэ элирэн харагдана бшуу. Үльгэр домогой аялга нугалбари эндэ яахын аргагүй бии. Поэт Ц.-Б. Бадмаевай үгэдэ бэшэһэн «Минии Улаан-Үдэ» гэжэ дуугаа вальс хатарай маягтайгаар бэшэжэ, һайндэрэй удха шанартай һаруул һайхан тэмдэгтэй болгоһон байна.

Гадна патриотическа дуунуудыень залуушуул урма зоригтойгоор дуулана. Жэшээнь, «Залуушуулай дуун», «Хани нүхэсэл тухай дуун», «Куба, намда», «Буряад оромни», «Ленин тухай дуун» гэжэ дуунуудыень мэдэхэгүй уран һайханай бүлгэм республика доторнай байхагүй. Эдэ дуунуудынь хүдөөгэй клубта һүрөөтэй гоёор зэдэлжэ, ажалша бэрхэ хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ урма зориг бадаруулһаар шуу.

«Ленин тухай дуун» гэжэ бүтээлээ композитор В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун наһанай алдарта ойдо зорюулаа бэлэй. Уянгата гимнын маягтайгаар найруулжа, хоорой гүйсэдхэхэ бүхы ёһо гуримые нарибшалан хэрэглэһэн байна. Тиимэһээ энэ дуун һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, Ленин багшаяа хэтын хэтэдэ магтан дуулажа ябахыемнай һануулна.

Һүүлэй үедэ Б. Цырендашиев бүришье эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Тиигэжэ «Элистын вальс» (үгэнь Д. Улзытуевай), «Сагаан Шулуутай» (үгэнь Ц.-Б. Бадмаевай) болон бусад дуунуудынь мүн баһа һонирхолтой. Залуу поэт Г. Дашабыловай үгэнүүдтэ хүгжэм бэшэнэ. Тиигэжэ Буряад орониемнай магтаһан дуунууд олошорно.

Дуунуудые бэшэхэһээ гадна, хатар наадanай хүгжэм найруулна. Композитор буряад драмын театртай холбоо барисаатайгаар хүдэлнэ. Зүжэгэй гол түлэб удхада тааруулжа бэшэһэн аялга хүгжэмынь харагшадта һайшаагдаһан байха юм.

Бэлигтэй бэрхэ залуу композиторай хэхэ юумэн, хараалһан түсэб ехэ. Дуунуудые, инструментальна зүжэгүүдые, мүн драматическа зүжэгүүдтэ хүгжэм бэшэхээр хараална. Тэрэшэлэн Ж. Балданжабоной «Хүбүүн» гэжэ поэмын удхаар кантата бэшэнэ.

Буряад дуунай эзэн Базар Цырендашиев хүгжэмдэ дуратайшуулые баясуулха, тэдэнэй сэдьхэлдэ ургы сэсэг бадаруулхал байха. Энээндэнь ямаршье һэжэг түрэнэгүй. Юуб гэхэдэ, хүгжэмшэн бэлиг шадабариингаа охин дээрэ ябана бшуу.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

АЗИИН ТҮБЭЙ ШУБУУШАД

Тувагай АССР-эй «Кок-Тей» совхоз жэлэй эхинһээ хойшо 1,5 миллионһоо үлүү үндэгэ, 150 центнер шахуу шубуунай мяха худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ эльгээбэ. Энэ совхоз Азиин түбэй Енисей мүрэнэй эхиндэ оршодог юм.

Тувадахи шубуунай түрүүшын ажахы болохо энэ совхозой эбтэй эетэй коллектив шубуун ажал автономито республикын хүдөө ажахын олзо ехэтэй һалбари болгохо аргатай. Һаяхан эндэ шубуунай гансахан байра байһан юм. Мүнөө тус совхоз шубуунай томо фабрикатай болонхой. Үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэри оньһон аргаар бүтээгдэнэ. Табан жэлэй саада тээ жэл соо 4 миллион үндэгэ абадаг байбал, мүнөө 14 миллион хүрэтэр абадаг болонхой.

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ энэ ажахын шубуушад 15 миллион шахуу үндэгэ, 2.000 центнерһээ үлүү шубуунай мяха худалдаха зорилготой.

М. ХУНХАЕВ,
ТАСС-ай корр.

Кызыл.

„ШЭБЭЭ ХЯАГТАҺАА“ ЭХИЛЭЭД...

Монголой бүхы аймаг, хотонуудһаа суглараһан хүбүүд, басагад 1970 оной хабар арадай хубисхалай анха эхилһэн дурасхаалта газарнуудаар ехэ аяншалга хээ бэлэй. Совет ороной ниислэл хото — Москваһаа, мүн Улаан-Үдэһөө уригдаһан айлшадшье тэдээнтэй хамта ябалсаа һэн. Аха үетэнэйнгөө хэһэн гайхамшагта хэрэгүүдтэй танилсаһан залуушуулай түлөөлэгшэд Алтан-Булаг, Сүхэ-Баатар хотонуудаар болоод Сэлэнгын аймагай бэшэшье газарнуудаар хүрэжэ, ехэ юумэ үзэбэ, харабад. Манай Хяагта хотын Горно-Зерентуйска үйлсын нэгэ бишыхан байшанда тэдэнэр бүришье һаа удаан болоо һэн. Монголой арадай хубисхалые ударидагша Дамдинай Сүхэ-Баатар хархис этэгээдүүдһээ хоргодожо, эндэ нюусаар байрлаһан байгаа бшуу.

Хабарай һалхитайшаг үдэр тудалдаа бэлэй. Арбаад шахуу томо улаан автобусууд хойно хойноһоо субаад, Шарын голһоо баруун урагшаа шэглэжэ ябаба. Харгын хажуугаар дайралдаһан хүнүүд «Эдээн сооши хэд, юуд ябана хаб? Яатараа шуяялдана гээшэб?» гэһэндэл гайхангяар харанад. Дуу хүгжэмэй ханхинаан, сарьяатай шанга энеэлдээн өрэдөөшье замханагүй, манай автобус соо һуугаашад бүришье һаа «шалгарна» аа гү гэжэ һанахаар байгаа һэн. Эдэ бүгэдын удамаршань — «Залуушуулай үнэн» һонинной корреспондент, дэльбэгэр шляпа малгайтай, хара арһан хүүртигтэй. хэдэн фотоаппарат хэрээһэлүүлжэ һуйбадаһан, харин сагаан шарайтай хүбүүн һэн. Һайн дурааараа конферансье болоод, тэрэ аймаг бүхэнэй түлөөлэгшэдтэ ганса гансаараа гү, али бүлэг бүлэгөөрөө дуу дуулахыень дурадхажа, заримдаа баадхажа ябаба. Тэрээн хосрондо ямар нэгэн забһарай гарда һаа, өөрөө энеэдэтэй шог зугаа яридаг, үгышье һаа, сортоотой хүхюунээр аялга дуу татадаг байба.

Автобус доторнай монгол, ород, буряад, казах аялганууд удаа дараалан шанга, һулаар, бүдүүн, нариінаар зэдэлжэл ябаа бэлэй. Тиигэһээршье аянаймнай урта хамбы заһамал дардам харгы дээрэ гараба даа. Дондороонной багашаг болоходо, конферансье хүбүүн халта малгайгаа заһаад, урдуур һуугаад һажаһа ябаһан задарюун хара шарайтай үбгэндэ дүтэлжэ:

— Дашзэвэг гуай, бидэтнай шадаха зэргээрээ дууллаба, хүхилдэбэ гээшэбди. Одоошье танай ээлжээн болобо хал даа. Хубисхалай саг үеын ямар нэгэн аялга эхилэтты, — гэжэрхёод, хүлисэл гуйһан шэнгеэр миһэд гэжэ, аятайгаар гэдэргээ сухаряа һэн. «Юундэ наһатай хүнэй һанааень зобооно ааб» гэһэндэл булта һэр-мэр гэлдэшэбэ.

Үбгэн юушье дуугарангүй, һууриһаа хүдэлжэ, нэгэ бага урагшаа болоод, һөөлдэнгишэг хоолойгоор дороһоо эхилбэ:

Шивээ Хиагтые абахада...

Тэндэ һуугаашад булта даа дарья табилдан, эбтэй шангаар партизан үбгэниие дэмжэбэд. Дээрэ хөөрэгдэһэн ушарал саашаа болохо бүрсэ улам бүхөөр минии сээжэдэ хадуугдаа һэн. Яахадааб гэхэдэ, энэ алдарта дуумнай 1921 оной мартын 18-най үдэр гараһан байгаа. Сүхэ-Баатарай удариданан сэрэгшэдэй өөһэдынь хамтын зохёол юм. Хитадай хархис хүсэнүүдые хамха бута сохижо, Шивээ Хиагтые (мүнөөнэй Алтан-Булагые) хайшан гэжэ сүлөөлһэн тухай энэ дуун дотор тодо хурсаар удхалан хэлэгдэнэ:

Шивээ Хиагтые абахада,
Шэлтэй дэн хэрэггүй.
Шиидэжэ ерэһэн гэмингые
Шэрэм бүмбэгөөр
һүнөөхэбди.
Дүрбэлжэн Һумын үүдэндэ
Дүрбэн пулемет тодхоод,
Дүримгүй муухай
гэмингые
Дүтын замаар
тонилгообди.
Ухаа хонгор моритоймнай
Уласай ехэ жанжан даа.
Ушар удхые ойлгоһон
Ухаан ехэтэй хүн даа.
Баруун уулын орой дээр
Баахан сэрэг жагсаагаад,
Баһа тэрэнэй саана
Баатар жанжанаа
байлгаба.
Үндэр уулын орой дээр
Үхэр буугаа тодхоод,
Үймөөд ерэһэн гэмингые
Үнэһэ шандаруу
болгообди.
Аласай уулын оройһоо
Аянгын һомоор харбаад,
Арадай сэрэгэй һүрөөр
Аюулта гэмингые
һүнөөгөөбди.
Абаралта нүхэдэй ашаар
Арадай түрэ засагые
Алтан-Булаг хотодо
Анха удаа мандуулаабди.
Арадай намые байгуулжа,
Агуу зоригоо тунхаглаад,
Алибаа дайсаниие дараад,
Арад түмэнөө
амаржуулаабди.

— Энэ дуунай гаража байһан үеые һанахада, мэнэ һаяхан лэ шэнги байдаг юм. — гээд партизан Дашзэвэг гуйй бодолгото болон хөөрөө бэлэй. — Теэд дайлалдажа ябаһан газарнуудаа мүнөө харахада бүришье һаа һонин. Эндэ дурсагдааша «дүрбэлжэн һумын» һууринь лэ үлөөд байна. «Дүрбэн пулемедой» табигдаһан газарые залуушуулда харуулжа үгөөб. «Дүтын зам», «баруун уула» гэдэгүүдыншье байһаараал ааб даа. Сүхэ-Баатар жанжан үнэхөөрөө һайхан хонгор мори унадаг байһан юм. Минии нюдэндэ мүнөөшье элеэр харагдаһан шэнгил...

Партизан Дашдоржийн Дашзэвэг гуай тэрэ үеын сэрэгшэдэй дундаһаа амиды мэндэ үлдэһэн үсөөхэн хүнүүдэй нэгэниинь юм. Үндэр наһатайшье һаа, һонор һэргэг, хүнгэн солбон зандаа. Үбсүүгээрээ дүүрэн орден, медальнуудтай. Уласай сайд (министр) хүрэтэрөө ударидахы ажалда хэдэн арбаад жэлдэ ябаһан юм. Мүнөө тэдхэбэридэ гарабашье, залуу үетэнние Эхэ орондоо, хубисхалай хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ ябадалда тэрэ айхабтар эдэбхитэйгээр оролсодог.

Хэрбээ Алтан-Булагые сүлөөлэлгөөр Монголой арадай хубисхалай дүлэн сорбхилжо эхилһэн байбал, «Шивээ Хиагт» гэжэ дуунай сууряагаар Монголой шэнэ уран зохёолой түрүүшын мүр һиилэгдээ бэлэй!

Үнгэрһэн табин жэлэй туршада Хубисхалнай манай шүлэг зохёолгодо жэгүүр ургуулжа, хүсэ нэмэжэ, уран хоолой, уянгата аялга хайралан үгөө, — гэжэ Монголой мэдээжэ зохёолшо, эрдэмтэ Лодонгийн Түдэб бэшэнэ. — Хубисхал, Танайнгаа олгоһон жэгүүрээр манай шүлэг, дуунууд хүн арадайнгаа сэдьхэл зүрхэндэ нэбтэржэ, хүлэг мориной дэлһэн дээгүүр сууряатажа, хүдөө талын уужамые гаталжа, хүбшэтэ уулануудай үндэрые дабажа байна. Арадай Хубисхал, Танһаа жаргал хүртэжэ, һураха, бүтээхэ эрхын жаргал эдлэһэн манай уран шүлэгшэд хорёод оной үедэ арадай гэгээн засагые бэхижүүлхэ, хуушан юртэмсын тооһо буртагые сэбэрлэхэ хэрэгтэ дуугаа ургэжэ, гушаад ондо соёлой хубисхалай зэр зэбсэгые булюудэжэ. дүшөөд ондо Эхэ орон, социализмын хэрэгые хамгаалха дайшалхы харуулда зогсожо, табяад ондо энхэ хүгжэлтын алха, хадуур үргэлсэжэ, жараад оной үедэ эхэ орондоо социализм түгэс байгуулха шударгы хүдэлмэриин уряае сууряатуулан, Хубисхал, Тантайгаа, Арад түмэн, Нам, Тантайгаа алхамаа ниилүүлэн, илалтын маршаар дабшажа ерээ.

Бидэнэй жагсаалай түрүүшын зэргэдэ Дашдоржийн Нацагдорж зогсоһон юм, — гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлнэ. — Тэрэнэй аялга дуун бүхэли табин жэлэй туршада «монгол хүн бидэнэй сэдьхэлые эзэмдэжэ», гэрэй хойморто, үйлэдбэриин таһагта, малай бэлшээри дээрэ — хаанашье шэхэнэй шэмэг болон сууряатаһаар ерээ. Тэрэнэй бэшэһэн «Минии нютаг» гэжэ зохёол Эхэ оронойнгоо арюун һайхан магтаал болоко. һуралсалай номһоо түүхэ сударта хүрэтэр хүндэтэ һууриа эзэлжэ, һурагшад багашуулһаа эхилээд, үндэр наһатан үбгэдэй сээжэдэ бүхөөр хадуугдан ороо. Нацагдоржын шүлэг, зохёолнууд Совет оронһоо Вьетнам хүрэтэр, Японһоо Англи хүрэтэр олон хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа, хэблэлдэ гараһаар байна. Монголой юрын хүбүүндэ эды ехэ хүсэ шадал, абьяас бэлиг арадай Хубисхал хайралан олгоо...

Ниислэл хотын үхибүүд, залуушуулай амаран сэнгэдэг ехэ паркын дэргэдэхи добуун дээрэ Д. Нацагдоржын дурасхаалта хүшөө бодхоогдонхой. Монгол тэрлигтэй, толгой нюсэгэн, һонор һүбэлгэн хүбүүнэй үндэр шулуун табсан дээрэ бодолгото болон һуухыень холоһоо харахат. Эндэһээ ехэшье зайтай бэшэ газарта уран зохёолшын музей нээгдээ. Бага балшар наһандаа хүл нюсэгөөр гүйжэ, голой эрьеэр наадажа ябахадаа. тэрэнэй суглуулһан элдэб үнгын шулуунууд, аба эжынь абажа ябаһан түмэр тулга, өөрынь хубсаһа, ном дэбтэрнүүд, һандали, шэрээ, гааһан гэхэ мэтын олон тоото һонирхолтой зүйлнүүд эндэ суглуулагдажа табигданхай. Монгол ороной засаг түрын 1966 ондо гаргаһан тогтоолой үндэһөөр Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ тусхай шагнал эрхим һайн номуудые бэшэһэн уран зохёолшодто олгогдожо байдаг.

Д. Нацагдоржын эхи һууриень табиһан монгол уран шүлэг зохёолгодо үнгэрһэн үе соо ниилээд ехэ амжалта туйлагдаһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Монголой гүрэнэй шагналда хүртэһэн поэт Д. Сэнгээгэй бэшэһэн «Би Лёнинтэй уулзаһан хүм» (Үбгэн партизанай хөөрөөн») гэжэ поэмэ энэ талаар онсо һуури эзэлдэг. Совет, монгол арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хэтэ мүнхын хани нүхэсэлэй хайшан гэжэ хатуу шэрүүн тэмсэлэй үедэ бии болоһон тухай уран зохёолшо айхабтар тодо хурсаар, гүн гүнзэгыгөөр харуулжа шадаа. Байлдаанай боложо байхада шархатаһан монгол партизан «малгайдаа улаан одонтой» ород сэрэгшэ хоёрой уулзалга, хэн хэниинше нүгөөдынгөө хэлэ мэдэхэгүй аад, хайшан гэжэ үгээ ойлголсоһониинь энэ зохёол дотор яаха аргагүй үнэншэмээр бэшэгдэнхэй. Монгол ороной арадай зүжэгшэн Гомбосүрэн гуайн, мүн габьяата зүжэгшэн, минии нүхэр Гантүмэрэй энэ зохёол сценэ дээрэһээ уншахыень оло дахин сэдьхэлээ хүдэлгэн шагнаһанаа мартадаггүйб. Арга шадалай хүрэбэл, буряад түрэлхи хэлэнэйнгээ аялгада заатагүй оруулхаб гэжэ үнинэй һанажа ябадаг һэм. Энэ хүсэлөө бэелүүлхэ зол хуби тудаһандань зосоогоо урмашан баясаһанаа нюунагүйб.

Монголой хубисхалай ударидагша Дамдинай Сүхэ-Баатарай ажамидарал, тэмсэл харуулһан, аяар холын Москва ошожо, тэрэнэй В. И. Ленинтэй уулзаһан тухайнь гүрэнэй шагналта поэт Ц. Гайтавай поэмэ, Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ шагналда хүртэһэн Д. Тарвын «Пискаревой булашаһаа олдоһон шүлэглэл», гүрэнэй шагнал абаһан Ч. Лхамсүрэнэй алдар суута «Хүрин морин», зохёолшолой хорооной шагналта поэт Д. Пүрэвдоржын «Хара саһан» поэмэнүүд. Монголой Залуушуулай Эблэлэй шагналта ахамад зохёолшо Д. Цэвэгмид гуайн энеэдэтэй наадатай, һургаалтай сэсэн «Алагдай абарга», мүн бусадшье зохёолнууд үнэхөөрөө монгол уран шүлэглэлэй алтан жасада оронхой.

Бүгэдэ Найрамдаха Монгол Арад Уласай анха соносхогдоһоор алдарта табин жэлэй ойдо зорюулжа, манай хани нүхэд—табин поэдүүдэй шүлэг, дуунууд «Алтан соёмбо» гэжэ ном дотор согсолон оруулагдахань. Тэдэнэй сэдьхэл зүрхэнэй оёорһоо гараһан уран хурса, удха түгэлдэр зохёолнуудые манай үргэн ниитэ уншагшад угаа ехээр һонирхон угтаха бээз гэжэ найданабди.

Ч. НАМЖИЛОВ,
уран зохёолшо.

КИНОАКТЁРНУУД—СЦЕНЭ ДЭЭРЭ

Лопе де Вегын «Дурочка» гэжэ комедиһээ хэһэг. Режиссер Е. Радомысленскиин табиһан энэ зүжэгтэ РСФСР-эй габьяата артистка Т. Конюхова (Финея) ба артистка Т. Совчи (Клара) гэгшэд наадана. Энэ зүжэгые уран зурааша А. Окунь гоёон шэмэглэһэн байна.

Стендалиин романаар табигдаһан «Красное и черное» гэжэ зүжэгтэ госпожа де Реналиин ролине Наталья Бондарчук, господин де Реналиин ролине артист А. Смирнов гэгшэд наадана. Залуу киноактриса Наталья Бондарчук «Солярис» гэжэ кинодо наадажа, олондо мэдээжэ болоһон юм. Тус зүжэгые СССР-эй арадай артист Сергей Герасимов табижа, уран зурааша Л. Платов гоёон шэмэглэһэн байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХУДАЛДАА НАЙМААН БҮГЭДЭНДЭ АША ТУҺАТАЙ

Империалис баруун оронуудай хүн түрэлтэндэ баадхаһан «хүйтэн дайнай» нэгэ хохидолынь гэхэдэ, уласхоорондын худалдаа наймаан болоно гэжэ бүгэдэндэ һайн мэдээжэ. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай һуларжа эхилхэдэ, социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо ашатай туһатай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанууд үзэгдөөгүй ехээр үргэдһэниинь гайхалгүй. Иимэ һайн хүгжэлтын эли тодо нэгэ жэшээнь гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союз холбоото Штадууд хоёрой хоорондо тогтоогдоһон ажал хэрэгэй холбоо барисаан эрид ехээр үргэдэһэн байха юм.

1971 онойхитой сасуулбал, совет-американ худалдаа наймаанай хэмжээн 7 дахин ехэ боложо, үнгэрэгшэ жэлдэ 1,5 миллиард долларто хүрөө. Гэбэшье энэ баримта экономическа туйлай ехэ хүсэ шадалтай, эд бараа худалдаха ба худалдан абаха ехэ арга боломжотой эдэ оронууд худалдаа наймаагаа үшөө саашадань хүгжөөхэ аргатай гэжэ гэршэлнэ.

Һаяшаг СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличевой, США-гай финансын министр Дж. Шульцын хабаадалгатайгаар совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа соведэй түрүүшын заседани Вашингтондо болобо. Хамтааран хүдэлдэг энэ совет хадаа хоёр гүрэнэй хоорондохи экономическа харилсаа холбоое улам саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэ туһалха үүргэтэй юм. СССР-тэй худалдаа наймаа хэһэнэй хэрэг бии гү, али үгы гү гэжэ хөөрэлдөө бэшэ, харин совет-американ худалдаа наймаае хайшан гээд түргөөр үргэдхэхэб, энэ зам дээрэ үшөөл бии байгаа бэрхэшээлнүүдые хайшан гээд усадхахаб гэжэ США-гай правительствын түлөөлэгшэд, мүн Америкын нэрэ хүндэтэй томо баяшуул энэ заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ дурдаһан байна.

СССР США хоёрой хоорондо худалдаа наймаа эгээл ехээр эдэбхижүүлхын түлөө уласхоорондын худалдаа наймаанай асуудалаар Чикагода мартын эхеэр үнгэрһэн конференцидэ хабаадагшад үгээ үгэһэн байна. Энэ конференцидэ США-гай промышленна болон финансын зонхилхы бүлэгүүдэй мянга шахуу түлөөлэгшэд хабаадалсаа һэн. Тэдэнэр уласхоорондын экономическа хэрэгүүдэй талаар США-гай президентын туһалагша П. Флэниганай хэлэһэн үгые эбтэй зохидоор амаршалаа. Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай худалдаа наймаа хэхэ, ондоогоор хэлэбэл, оронууд хоорондын худалдаа наймаа бэелүүлхэдэ ямаршье һаад тойбо ушаруулхагүй гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байгаа. Советскэ Союзда наймаалагдаха продукци ямаршье һаадгүйгөөр зээлеэр үгэхэ тухай совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа соведэй нэгэдэхи вице-президент Дж. Коннор конференци дээрэ мэдүүлһэн байна.

СССР США хоёрой хоорондо ажал хэрэгэй ашатай туһатай холбоо барисаа үргэдхэхэ гэхэдэ, зарим хархис этэгээдүүд, тэрэ тоодо Соведүүдтэ харша ажал хэрэгээрээ мэдээжэ болоһон американ сенатор Г. Джексон гэхэ мэтэнүүд эсэргүүсэдэг байха юм. Гутамшаг элдэб эсын шалтаг бараад, тэдэнэр совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа холбоо барисаа үргэдхэлгэдэ һаад ушаруулха гэжэ һэдэнэ.

АНГЛИДА БОЛОҺОН ҺУНГАЛТЫН ҺҮҮЛЭЭР

Англида февралиин 28-да парламентые һунгаха һунгалтанууд болзорһоо урид болоо һэн. Эдэ һунгалтануудай үедэ консерваторнуудай ба лейбористнуудай партинуудай зонхилхы эдэ хоёр политическэ партинуудай нэгэниинь-шье шиидхэхы илалта туйлажа шадаагүй. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр эдэ партинууд ээлжээлэн засаг түрэ барижа байгаа. Лейбористнууд общинануудай палатада 301 һуури абаа. Харин консерваторнууд 296 һуури абаһан байха юм. Диилэнхи олонхи гэжэ тоологдодог 318 мандадуудые хэниинье абажа шадаагүй. Һунгалтын дүнгөөр консерваторнууд гайтай ехээр диилдэһэн болоно. Тиигэжэ премьер-министр байһан Э. Хит гэгшын хараа бодол буруу һүроо бшуу. Тэрэ хадаа «шанга правительство» байгуулхамни гэһэн уряа доро болзорһоонь урид эдэ һунгалтануудые зарлаһан байгаа. Дайнай һүүлээрхи үе соо ороноо экономическа эгээл хүшэр хүндэ кризистэ хүргэһэн политика баримталдаг консерваторнууд үсөөн бэшэ дуугаа алдаһан байна. Коммунистнуудта, профсоюзуудта эсэргүү шаг шууяа орон дотороо һүжэрөөхэ гэһэн һэдэлгэнь тэдээндэ туһа хүргөөгүй.

Мүнөө Г. Вильсон лейбористнуудай шэнэ правительство бүридхэбэ. Тэрэнэй байдалынь бата бэхи бэшэ, харин тэрэнэй урда табигдажа байгаа зорилгонууд аргагүй орёо хүндэ юм. Һунгалтын урда тээ үгэһэн нэгэ найдуулгаяа — шахтёрнуудтай болоһон зүрилдөөе гуримшуулха гэһэн найдуулгаяа лейбористнуудай кабинет дүүргэжэ шадаһан байна. Тиибэшье энэ правительство бэрхэтэйхэн олон асуудалые шиидхэхэ ушартай. Алмалта арьбалалтын нарин шанга хэмжээнүүдые хараалһан бюджедэй проект табилга, гурбан миллиард фунт стерлинг мүнгэ урьһаар абаха тухай уласхоорондын валютна фондтой хэлсэхэ хэлсээн эдэ асуудалнуудай тоодо оролсоно. «Ниитэ дэлгүүр» гэдэгтэ Англиин гэшүүн боложо ороһоной эрхэ байдалые дахин хаража үзэхэ тухай, промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудые гүрэнэй мэдэлдэ үгэхэ тухай һунгалтын урда тээхи найдуулгануудаа дүүргэхэнь лейбористнуудта бүришье хүшэр хүндэ байха. Яахадааб гэхэдэ, энээндэ консерваторнуудшье, либералнуудшье эсэргүүсэн тэмсэнэ ха юм. Тэдэнэр хамтааран лейбористнуудта орходоо общинануудай палатада олон һууринуудтай бшуу.

Олонхи шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, политическэ талаараа тогтууригүй байдалай шэнэ үе Англида хүлеэгдэнэ. Ерээдүйн һаяын сагта парламентые һунгаха шэнэ һунгалтануудые үнгэргэжэ бологдохо ха гэжэ лейбористнууд өөһэдөөшье тоолодог байна.

(ТАСС).

Э. БАСКАКОВ.
Е. ЕГОРОВ.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

ОСЛО

ХАНИ ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ТАСС

Советскэ Союзай, Норвегиин хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Норвегиин ниислэл хотодо болобо. «Норвеги — СССР» гэжэ бүлгэмэй үүсхэлээр энэ үнгэргэгдэһэн байна. Норвегиин гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Фрюденлунд үгэ хэлээ.

Европодо ямаршье зүришэлдөө хёмороонной болоо һаань, манай хоёр ороной гансашье һүүлэй 50 жэлэй турша соо бэшэ, мүн урда тээньшье амгалан ёһоор зэргэ оршоһониинь түүхэтэ удха шанартай. «Манай оронуудай түүхэдэхи харилсаан дайн байлдаагаар тэмдэглэгдээгүй, харин элдэб асуудалнуудаар эб эетэй оршоһон байнабди», — гэжэ министр хэлээ.

Немец булимтарагшадһаа Норвегиин газар дайдые совет сэрэгүүдэй 1944 ондо сүлөөлһыень Норвегиин арад зон хэзээдэшье мартахагүй юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. «Хоёр ороной аша туһада харилсаа холбоогоо улам хүгжөөн ажаһуухабди», — гэжэ К. Фрюденлунд хэлэһэн байна.

«Норвеги — СССР» гэжэ бүлгэмэй уралаар энэ һайндэрлэлгэдэ хабаадахала ерэһэн Совет делегацие толгойлогшо — РСФСР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ф. Е. Титов, мүн СССР-һээ Норвегидэ байдаг элшэн сайд С. К. Романовский Норвегиин олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан дээрэ хөөрэбэ. Норвеги болбол хоёр ороной арадуудай хани хүршэ ёһоной заншалта харилсаагаа улам хүгжөөхын тула Советскэ Союзтай дипломатическа һайн харилсаа тогтооһон, Баруун Европодохи түрүүшын оронуудай нэгэн, Скандинавиин түрүүшын орон байгаа гээд тэрэ тэмдэглээ.

БОНН

Харилсаагаа һайжаруулха зам

ТАСС

ФРГ-гэй канцлер СДПГ-гэй түрүүлэгшэ В. Брандт СДПГ-гэй правлениин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо К. Нирэй, хоёр гүрэнэй саг үргэлжын түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй шиидхэхэ асуудалнуудаар ФРГ-гэй федеральна канцлерай албан зургаануудай статс-секретарь Г. Гаусай хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые һайшааба. «Харилсаагаа һайжаруулха талаар урагшаа үшөө нэгэ алхам хэбэбди», — гэжэ В. Брандт тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

Медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй

ТАСС

США-да үхибүүдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгые сенатор Г. Хэмфри эрид буруушааба. 17 хүрэтэр наһанай 8,8 миллион үхибүүд 2—5 жэлэй турша соо врачта орожо, бэеэ үзүүлхэ аргагүй болоод байна гэжэ Хэмфри сенат дээрэ мэдүүлээ. Америкын 739 мянган балшар бага үхибүүд врачые оройдоо хараагүй байһаар.

Эдэ бүгэдэнһөө шалтагаалан, Холбоото Штадуудта үхибүүд олоороо үхэнэ.

Америкын Холбоото Штадуудта үхибүүдэй врачнууд, мүн багашуулай элдэб үбшэнгүүдые үзэжэ аргалха мэргэжэлтэд дуталдана гэжэ сенатор тэмдэглээ.

ХАНОЙ

Ехэ усал

ТАСС

Мартын 8-да Ханой шадар авиационно ехэ усалай болоһон тухай правительственна мэдээсэл эндэ тунхаглагдаа. ДРВ-дэ ерээд байха үедэнь АНДР-эй Революционно Соведэй түрүүлэгшэ Х. Бумедьениие үдэшэжэ ябаһан алжир бүлэг журналистнууд, ДРВ-гэй МИД-эй хэдэн хүдэлмэрилэгшэд, самолёдые жолоодожо ябаһан вьетнам экипаж хосорон һалаба.

НЬЮ-ЙОРК

Израилиин сэрэгшэдэй харата ябуулганууд

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэ байһан ООН-ой адаглагшадай мэдээнүүдэй ёһоор, хүршэ Араб гүрэнүүдтэ эсэргүү хархис муухай ябуулгануудаа Израиль үргэлжэлүүлһээр. Мартын 3-да Израилиин сэрэгүүд Ливанай газар нютагуудые хэдэ дахин буудаһан байгаа. Мартын 4-дэ Израилиин сэрэгэй 4 самолёт Ливанай агаарай дайда руу нэбтэрэн ороо. Энэ үдэр Израилиин сэрэгүүд Сириин газар нютагуудые буудаа.

СОФИ

Болгар ханинартаа айлшалба

ТАСС

ВЛКСМ-эй МК-гай нэгэдэхи секретарь В. Сухорадо түрүүтэй ВЛКСМ-эй Московско областной комитедэй делегаци Софин округой комсомолшуудта айлшалан ерэбэ. Совет комсомолшууд болгар ханинартаяа уулзажа, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсаха түрүү предприятинуудта хүрэжэ, залуушуулай ажал хүдэлмэритэй, ажабайдалтай танилсаха байна.

БЕРЛИН

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ туйлагдаһан үрэ дүнгүүдтэ тойбо татахые һэдэдэг империализмын хархис хүсэнүүдтэ шанга сохилто хэхын тула шухала бүхы юумэ ГДР саашадаашье хэхэ байха. Советскэ Союзтай, бусад социалис гүрэнүүдтэй ГДР Европодохи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай аша туһада гадаадын бүтэмжэтэй политика ябуулжа үргэлжэлхэ гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулагдажа эндэ үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ мэдүүлээ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

Энэ политика ГДР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха байха. Ондоондоо ниитын байгуулалтатай хүршэ хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа һайжаруулха үндэһэ һуури тухай договорой ёһоор энэ хэгдэхэ юм.

Энэ талаар хоёр гүрэнэй ехэ амжалта туйлаха хүсэлэнтэй байһыень ГДР-эй, ФРГ-гэй түлөөлэгшэдэй хоорондо һаяхан болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд элирхэйлэн харуулаа гээд Э. Хонеккер хэлэбэ.

БОНН

ФРГ-гэй канцлерай үгэ

ТАСС

Зүүн ба баруун оронуудай хоорондын харилсаандахи шахардуу байдал һуларуулха политикаяа үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ федеральна канцлер В. Брандт ФРГ-гэй правительствын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Энэ политикада зүрюу харшаар ХДС/ХСС гэдэг бүлэглэлэй түлөөлэгшэдэй ябуулдаг хархис муухай үйлэ хэрэгүүдые тэрэ эрид шууд буруушааба. Энэнь Германиин Федеративна Республикын национальна аша туһада харша ябуулга болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ гээд ФРГ-гэй правительствын тусхай түлөөлэгшэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдээсээ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО—2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото—2-ой» мартын 10-да үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 16 (гимнастика), 47 (бүмбэгэтэй хоккей), 41 (теннис), 18 (городки), 44 (фигурна һолжоролго), 10 (буер).

«Спортлото—2»: 32 (уһа руу һүрэлгэ), 21 (мори урилдаан), 28 (столой теннис), 38 (һур харбаан), 8 (бокс), 2 (автоспорт).

Ээлжээтэ тираж мартын 20-до үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

УНШАГТЫ[...] һонирхохо[...] байхат[...]

НЮУСА ОТКРЫТК[...]

Хяагтада үни удаан са[...] ажаһууһан Куклин гэ[...] 1963 оной хабар уулза[...] урда сагай открыткануудые [...] руулаа һэн. Тэдэнэйнь [...] түрүүшын революционер П[...] Алексеевич Алексеевэй [...] тэй открытка байгаа ба[...] Хэнэйшье мэдэһээр, П. Ал[...] сеев Москва, Петербург ха[...] нуудта хубисхалай [...] ябуулдаг, бүд нэхэгшэдэ[...] мэр харгын хүдэлмэриш[...] дунда кружогуудые эмхи[...] дэг һэн. Тэрэ 1875 ондо ха[...] засагаархинда баригдажа[...] жэлээр каторгада сүлэгдэ[...] байгаа. Алексеев сүүд д[...] хаанта засагые ажалша[...] дай усадхаха байһан т[...] мэдээжэ үгэеэ хэлээ бэл[...]

Открытка дээрэ Алексе[...] дүрын зүүн талада тэрэнэй [...] лэһэн «Миллаон ажалша[...] шүрбэһэлиг нюдарга үнд[...] сэрэгшэдэй жадаар хамга[...] даһан мүлжэн дарлаг[...] засаг үгы хэгдэхэ» гэһэн [...] нууд бэшэгдэнхэй.

Хаана, хэдыдэ хэблэгд[...] тухайнь тус открытка д[...] бэшэгдээгүй. Бүри хубис[...] урда тээ Хяагтада иимэ [...] крытканууд байдаг һэн [...] наһатай зон хэлсэнэ. 190[...] 1910 онуудта гаргагдаһан [...] крытканууд соо байһан[...] мүн лэ энэ баримта гэршэ[...] Тиимэһээ энэ открыт[...] Троицкосавскын подпол[...] марксистска кружогой гэш[...] гаргаһан байгаа гэжэ тух[...] маар. 1902—1905 онуудта [...] прокламацинууд хэблэгдэ[...] байһан. Хубисхал тухай [...] тьянуудые хэблэдэг «Бай[...] гэһэн газетын типограф[...] хүдэлмэрилэгшэд нюуса [...] жогой хүдэлмэридэ эдэбхи[...] гээр хабаададаг һэн. 1906 о[...] энэ газетэдэ «Шүһата вос[...] сени» гэһэн статья хэблэ[...] бэлэй. Тэрэнэйнгээ түлөө г[...] тын редактор И. А. Игу[...] нютагай полицида арест[...] луулһан, газетэнь хаагда[...] байха юм.

Мүнөө үедэ тус открыт[...] Хяагтын хизаар ороноо ш[...] жэлгын музейдэ, «1905» [...] гэһэн таһагта хадагалагдана.

Р. ТУГУТОВ.

КАРПАДАЙ УУЛАНУУДАЙ ХОРМОЙДО

Мянгаад жэлэй саада [...] Уж гэдэг голой хоёр эрь[...] Ужгород гэжэ хото тогто[...] түүхэтэй. Закарпатска обл[...] тиин ниислэл энэ хото аха [...] Чехословацка республикын [...] лэ дээрэ һууринжаһан б[...] Сагайнь уларил дулаан, т[...] хадаа дулаанай ороной [...] мал модоор, сэсэгээр [...] город юм. Гансахан розо са[...] гынь хоёр зуугаад янзын [...] хаш. Эдэнь городой [...] талмайнуудые гоёно. Ай[...] дай газаагуур виноград, [...] лока болон бусад ургана.

Һонирхолтой, дурасхаал[...] газарнууд городто олон. Г[...] зар доогуур гонзойтор ма[...] һан нүхэнүүд (баяшуулай [...] хадагалдаг газар байһан) [...] ресторан түхеэрэөд, тэрэнэй [...] «Скала» гэжэ нэрэ үгэн[...] Иишэ тиишэнь нүхэлһэн [...] хэнүүд соо олон ондоо [...] нууд бии. Бүхы юумэн[...] юрын лэ ресторандал а[...] буфет, оркестр гэхэ мэтэ[...] хуу бии. Эндэ хүн зон [...] доо дүүрэн байдаг. Европо[...] бидэ хоёрхон иимэ шухаг [...] торан бии юм ха.

ПРАВДА БУРЯТИ[...]

Нэгэдэхи нюурта: Ро[...] Федерациин ажалшадай [...] циалис уялганууд. Н[...] Л. И. Брежневэй фран[...] журналистнуудтай хөөр[...] дөөн.

Хоёрдохи нюурта: «П[...] тическэ һуралсал—кадр[...] дые хүмүүжүүлэгшэ» — [...] Доровских гэгшын ст[...] Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи нюурта: «[...] бан жэлэй амжалтата ал[...] муүд — суглуулбари. [...] дакцида ерэһэн бэшэг[...] шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи нюурта: У[...] хоорондын шэнжэлэл. Х[...] лын саанаһаа. Нютаг н[...] гай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ[...]

Улаан-Үдэ. 18.00 — Д[...] жуулгын программа. 18.[...] — «Альтаир» — ахала[...] классайхидай телек[...] 18.40 — Телевизионно [...] нин. 19.00 — «Номой[...] тагта». 19.15 — «Т[...] асуудалнуудта харюу[...] бди» гэһэн дамжуул[...] 19.35 — «Хүгжэм» — т[...] суглуулбари. 20.15 [...] «Уласхоорондын шэнжэл[...] (буряадаар). 20.35 — «В[...] шебница, сближающая [...] мена». 20.55 — Соност[...] нууд. 21.00 — «Итак, [...] тракцион!» — киноо[...] 21.20 — «Сослуживцы» [...] гүрэнэй ород драмын т[...] рай зүжэг.

«Орбита». 23.15 — Ко[...] церт. 23.25 — Хоккей [...] ЧССР-эй, СССР-эй сугл[...] лагдамал командануудай [...] хэр ёһоной уулзалга. Че[...] словакиһаа дамжуулагдах[...]

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

☐«БУРЯАД ҮНЭН»☐ 1974 оной мартын 12. ☐ 4-дэхи хуудаһан ☐ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР ☐ Н-02347. Заказ № 004[...]